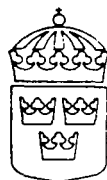

Jordbruksutskottets betänkande

1986/87:15

om jaktlag, m. m. (prop. 1986/87:58)

JoU
1986/87:15

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas ett inom jordbruksdepartementet utarbetat förslag till ny jaktlag samt vissa lagändringar i övrigt. Vidare behandlas riktlinjer för jakt- och viltvårdspolitiken och vissa finansieringsfrågor m. m. En kortfattad redogörelse för propositionens innehåll lämnas i nästföljande avsnitt.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med några sakliga ändringar som avser bl. a. kontrollen över konservatorsverksamheten, älgjakten och koppeltvång för hundar.

En av de viktigaste principiella nyheterna i den nya jaktlagen – som i denna del tillstyrks av utskottet – är att vid upplåtelse av jakträtt nyttjanderättshavaren erhåller ett visst besittningsskydd.

Den ordning som enligt utskottets ställningstagande bör gälla för älgjakten innebär bl. a. att område som ej uppfyller kraven för registrering av licensområde skall efter särskild prövning kunna erhålla en tilldelning av ett valfritt djur om året.

Utskottet tillstyrker de av regeringen föreslagna riktlinjerna för jakt- och viltvårdspolitiken med det tillägget att ytterligare uppmärksamhet bör ägnas frågan om viltstammarnas storlek och beskattning i förhållande till betestillgången, de areella näringarna och trafiksäkerheten. Vidare tillstyrks förslaget att frilevande vildsvin skall få förekomma i landet i begränsad omfattning.

Förslaget om ett generellt koppeltvång för hundar under viss del av året föreslås av utskottet ersatt med en bestämmelse om skyldighet att hålla hunden under sådan tillsyn att den hindras från att löpa lös i marker där det finns vilt. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer skall emellertid kunna besluta om koppeltvång när det behövs till skydd för viltet.

Tidpunkten för lagstiftningens ikraftträdande senareläggs till den 1 januari 1988.

Till betänkandet fogas 10 reservationer och 2 särskilda yttranden.

I proposition 1986/87:58 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. anta de i propositionen framlagda förslagen till jaktlag,
    - lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar,
    - lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),
    - lag om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden,
    - lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförelse av varor, samt
    - lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.
  2. godkänna de i regeringsprotokollet den 25 september 1986 förordade riktlinjerna för jakt- och viltvårdspolitiken.
  3. godkänna vad i propositionen förordats om länsstyrelsernas ansvar för uttag och användning av fällavgifter.
  4. godkänna vad i propositionen förordats om vildsvinsbestånden.
- Lagförslagen har granskats av lagrådet.

I propositionen föreslås en ny jaktlag som skall ersätta den nu gällande lagen (1938:274) om rätt till jakt. För att understryka den starka koppling som bör finnas mellan jakt och viltvård finns i den nya lagen ett särskilt avsnitt med bestämmelser om viltets skydd och vård. Den nya lagens civilrättsliga bestämmelser om jakträtten innebär i huvudsak endast en språklig revision av den nuvarande lagen. Vid upplåtelse av jakträtt ges dock nyttjanderättshavarna en starkt ställning genom att deras avtal under vissa förutsättningar förlängs. Till den nya lagen har också förts vissa bestämmelser som med hänsyn till djurskydd och säkerhet är av särskild betydelse för jaktutövningen. Lagen innehåller även bestämmelser till grund för den ordning som i fortsättningen bör gälla för älgjakten. I lagen föreslås förenklade påföljdsbestämmelser. Straffmaximum för grova brott föreslås höjt.

Naturvårdsverket bör få ett vidgat ansvar för medelsanvisningen till viltforskningen. Länsstyrelserna skall i fortsättningen själva svara för att ersättningen för vissa viltskador finansieras med avgifter som betalas för vilt som faller. Slutligen föreslås att frilevande vildsvin skall få förekomma i landet i begränsad omfattning.

Den nya jaktlagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1987.

Lagförslagen är av följande lydelse:

1 Förslag till Jaktlag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande samt frågor som har samband därmed.

Utöver bestämmelserna i denna lag gäller föreskrifter i andra författningar i fråga om skyddet och vården av viltet.

2 § Med vilt avses i lagen vilda däggdjur och fåglar. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg.

3 § Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. När viltet är fredat, gäller fredningen också dess ägg och bon.

Viltvården

4 § Viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträtts-havaren.

5 § Var och en skall visa viltet hänsyn. Idrottstävlingar och annan liknande friluftsverksamhet i marker där det finns vilt skall genomföras så att viltet störs i så liten utsträckning som möjligt.

Viltet får inte ofredas och inte heller förföljas annat än vid jakt. Förbudet hindrar dock inte att lämpliga åtgärder vidtas av markinnehavaren i syfte att motverka skador av vilt.

6 § Under tiden den 1 mars – den 20 augusti skall hundar hållas kopplade i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Regeringen får meddela föreskrifter som avviker från första stycket.

7 § Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska dessa risker.

I myndighetens beslut skall bestämmas hur jakten skall bedrivas och om den skall ske genom jakträtts-havarens försorg, om han har åtagit sig det, eller genom särskilt utsedda jägare. I beslutet skall också bestämmas hur det skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten.

8 § Om förekomsten av en viss viltart innebär betydande skaderisker, får regeringen i fråga om denna art föreskriva att den myndighet som regeringen bestämmer får besluta om sådan jakt som avses i 7§.

9 § Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får polismyndigheten låta avliva djuret.

Regeringen får meddela föreskrifter om att polismyndigheten får låta avliva eller fånga vilt, när detta är befogat från djurskyddssynpunkt.

Jakträtten m. m.

Vem som har jakträtten

10 § Fastighetsägaren har jakträtten på den mark som hör till fastigheten, om inte annat följer av andra stycket eller av 11§. I jakträtten ingår rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i annat sammanhang än vid jakt, om inte annat följer av föreskrifter meddelade med stöd av 25§.

Vid jordbruksarrende har arrendatorn jakträtten på den arrenderade marken, om inte annat har avtalats.

Om samernas rätt att jaga finns särskilda bestämmelser.

11 § Jakträtten på en väg tillkommer den som har jakträtten på den angränsande marken. Går vägen i gränsen mellan marker med skilda ägare och äger inte någon av dem vägmarken, har var och en av dem jakträtten på den marken.

12 § På allmänt vatten, som gränsar till en fastighets strand, har fastighetsägaren jakträtt intill etthundra meter från strandlinjen. Om detta skulle medföra att flera fastighetsägare får jakträtt på samma vattenområde, skall var och en av dem ha jakträtt på den del av området som är närmast hans strand.

På annat allmänt vatten liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte hör till något hemman, får jakt bedrivas endast efter särskilt tillstånd. Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, länsstyrelsen bemyndigas att genom beslut i det särskilda fallet eller genom föreskrifter meddela tillstånd.

13 § På en samfällighet får delägarna bara utöva sin jakträtt för egna behov. Har de kommit överens om något annat eller har de beslutat något annat enligt vad som gäller för samfällighetens förvaltning, får de dock utöva jakträtten i enlighet med överenskommelsen eller beslutet.

Överlåtelse av jakträtt m. m.

14 § Jakträtt som har upplåtits i andra fall än i samband med jordbruksarrende får inte överlätas eller upplätas utan fastighetsägarens samtycke.

Första stycket gäller också i fråga om övergång genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärv.

Upplåtelse av jakträtt i vissa fall

15 § Har jakträtt upplåtits mot ersättning och gäller avtalet för viss tid som överstiger ett år, skall uppsägning alltid ske för att avtalet skall

upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Sådan uppsägning skall ske på det sätt som gäller för uppsägning enligt 8 kap. 8 § jordabalken. Vill fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren att villkoren för avtalet ändras för en ny upplåtelseperiod, skall han meddela motparten detta i den ordning som gäller för uppsägning av avtalet. Uppsägning och begäran om villkorsändring skall ske senast två månader före avtalstidens utgång.

Om avtal som avses i första stycket inte sägs upp inom rätt tid, anses det förlängt på en tid som motsvarar upplåtelseperioden, dock längst fem år, eller, om begäran om villkorsändring har gjorts, på den tid och de villkor i övrigt som bestäms enligt 19 §.

I fråga om upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971: 437) samt upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

16 § Förbehåll som strider mot 15 § första eller andra stycket eller mot 17–22 §§ är utan verkan mot nyttjanderättshavaren eller den som har rätt att träda i hans ställe.

17 § Om fastighetsägaren har sagt upp ett avtal som avses i 15 §, har nyttjanderättshavaren rätt till förlängning av detta, utom när

1. nyttjanderättshavaren har åsidosatt sina förpliktelser enligt avtalet i sådan mån att detta skäligen inte bör förlängas,

2. fastighetsägaren gör sannolikt att han själv eller någon medlem av hans familj eller någon som är anställd i hans jordbruk eller skogsbruk skall utöva jakträtten på fastigheten,

3. fastighetsägaren gör sannolikt att fastigheten skall användas för något ändamål som utesluter fortsatt jakt,

4. fastighetsägaren i annat fall har befogad anledning att upplösa avtalsförhållandet.

18 § Har fastighetsägaren sagt upp ett avtal som avses i 15 § eller har villkorsändring begärts och föreligger tvist om förlängning av avtalet eller om villkoren för den nya upplåtelseperioden, skall fastighetsägaren eller, om villkorsändringen begärts av nyttjanderättshavaren, denne senast en månad före upplåtelseperiodens utgång hänskjuta tvisten till arrendenämnden.

Om en tvist inte har hänskjutits till arrendenämnden inom den tid som anges i första stycket, är uppsägningen eller begäran om villkorsändring utan verkan.

19 § Ogillas fastighetsägarens talan om att avtal som avses i 15 § skall upphöra att gälla, skall villkoren för den fortsatta upplåtelsen fastställas efter vad som kan anses skäligt med hänsyn till de villkor som tidigare har gällt för upplåtelsen, till inträffade eller förutsebara förändringar samt till vad som kan anses vanligt vid jämförbara förhållanden. I den mån ändring av villkoren inte begärs, skall samma villkor som förut gälla.

Första stycket gäller även vid avgörande av en villkorstvist som hänskjutits till arrendenämnden.

Om fastighetsägaren och nyttjanderättshavaren kommer överens om villkoren för fortsatt upplåtelse i tvist enligt första eller andra stycket, gäller de överenskomna villkoren, oavsett vad som föreskrivs i nämnda stycken, i den mån inte annat följer av 16 § eller av bestämmelserna i jordabalken.

Dom eller beslut om förlängning anses som avtal om fortsatt upplåtelse. Mot nyttjanderättsförhållandet får inte åberopas omständighet som kunnat åberopas i målet eller ärendet.

Dom eller beslut i villkorstvist anses som avtal om villkoren för den fortsatta upplåtelsen.

20 § Är frågan om förlängning av upplåtelseavtalet ännu inte avgjord när tiden för avtalet går ut, har nyttjanderättshavaren jakträtt enligt avtalet till dess frågan är slutligt avgjord. För den tid som nyttjanderättshavaren sålunda innehar jakträtt skall de förut gällande upplåtelsevillkoren tillämpas till dess att villkoren för samma tid blir slutligt bestämda.

Är en tvist om upplåtelsevillkoren ännu inte avgjord när tiden för avtalet går ut, skall de förut gällande villkoren tillämpas till dess att villkoren för den nya upplåtelseperioden blir slutligt bestämda.

21 § Skall nyttjanderättshavaren enligt dom eller beslut betala högre avgift än förut för förfluten tid, skall han betala ränta på det överskjutande beloppet som om detta hade förfallit till betalning samtidigt med den förut utgående avgiften. Skall nyttjanderättshavaren betala lägre belopp, skall fastighetsägaren betala ränta på det belopp som han har mottagit för mycket från den dag då han tog emot beloppet.

Räntan skall beräknas enligt 5 § räntelagen (1975:635) för tiden innan domen eller beslutet har vunnit laga kraft och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

22 § Om villkor för den fortsatta upplåtelsen har fastställts enligt 19 §, har nyttjanderättshavaren alltid rätt att säga upp avtalet senast två månader efter den dag då domen eller beslutet vann laga kraft. Avtalet upphör då att gälla den 30 juni som inträffar närmast efter uppsägningen.

Rätt till jakt efter vissa djur

23 § Under de tider som regeringen föreskriver får

1. den som bor på en gård eller har en trädgård men saknar jakträtt där döda eller fånga och behålla följande djur som kommer in på gården eller i trädgården: vildsvin, räv, grävling, iller, mink, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, mullvad, sorkar, lämlar, råttor, skogsmöss, husmus, duvhök, sparvhök, kråka, råka, kaja, skata, björktrast (snöskata), gråsparv eller pillfink,

2. den som har en handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola men saknar jakträtt där döda hare, om det behövs för att förhindra skador på träd eller trädplantor; därvid skall djur som dödas tillfalla jakträttshavaren.

3. den som innehar mark men saknar jakträtt där fånga vildkanin och behålla de fångade djuren.

Regeringen får medge att jakt efter björn, varg, järv, lo eller säl bedrivs på annans jaktområde.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Ringmärkning m. m.

24 § Regeringen får meddela föreskrifter om att vilt får fångas eller fällas på annans jaktmark för märkning, undersökning eller andra åtgärder som företas för att tillgodose vetenskapliga behov.

Vilt som tillfaller staten

25 § För att skydda utrotningshotade, sällsynta eller särskilt värdefulla djurarter och tillförsäkra vetenskapen och undervisningen djur av sådana

arter får regeringen föreskriva att vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas skall tillfalla staten.

JoU 1986/87:15

Anmälningsskyldighet

26 § Regeringen får meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om

1. vilt som har fällts under jakt,
2. vilt som skall tillfalla staten,
3. vilt som har skadats eller dödats vid sammanstötning med motorfordon.

Jakten

27 § Jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

28 § Om vilt har skadats vid jakt, skall jägaren snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret skall kunna uppspåras och avlivas.

Om älg, hjort eller rådjur har skadats vid jakt på ett jaktområde och tar sig in på ett annat jaktområde, skall jägaren se till att jakträttshavaren där eller markägaren snarast underrättas. Kan dessa nås endast med svårighet, får polismyndigheten i orten underrättas i stället.

29 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. de tider när olika slag av vilt får jagas inom skilda delar av landet,
2. tillstånd till jakt under en särskild jakttid (licens),
3. tillstånd till jakt för att förhindra skador av vilt,
4. att hund skall finnas tillgänglig vid jakt för uppspårning av skadat vilt.

30 § Vid jakten får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver.

Regeringen får föreskriva att vapen och övriga jaktmedel skall vara av godkänd typ och att avgift skall betalas för den provning som behövs för sådant tygodkännande.

Regeringen får föreskriva att jakt med skjutvapen får ske endast under vissa tider av dygnet.

31 § Jakt med skjutvapen får inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för medförande av skjutvapen vid färd med motordrivna fortskaffningsmedel.

32 § Jakt med drivande hund får inte ske på ett område som är så beskaffat att det kan förutses att drevet huvudsakligen kommer att gå fram över annans jaktområde.

33 § Jakt efter älg får ske endast efter licens av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (licensområde). Detta gäller

inte, om jakten endast avser älgkalv.

Ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering, om området inte medger en avskjutning av minst ett vuxet djur om året.

34 § Utan lov är det inte tillåtet att skrämma eller mota vilt från någon annans jaktområde i andra fall än som avses i 5§ andra stycket andra meningen. Det är inte heller tillåtet att utan lov locka vilt från någon annans jaktområde genom utfodring eller på något annat sätt.

35 § Utan medgivande av jakträttshavaren är det inte tillåtet att med fångstredskap eller vapen som kan användas för jakt ta vägen över annans jaktområde. Detta får dock ske på vägar som är upplåtna för allmänheten och även annars, om det sker i lovliga ärenden. Om hund medförs, skall den hållas kopplad.

Utplantering av vilt m. m.

36 § Regeringen får meddela föreskrifter om att vissa slag av vilt inte får sättas ut i frihet eller hållas i hägn utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

Handel med vilt

37 § Om det behövs med hänsyn till viltvården eller för att tillgodose något annat syfte i denna lag, får regeringen meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för yrkesmässig handel med vilt.

38 § Regeringen får meddela föreskrifter som innebär att yrkesmässigt bedriven montering eller annan preparering av vilt inte får ske utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

För tillsyn över efterlevnaden av sådana föreskrifter och villkor har den myndighet som regeringen bestämmer rätt till tillträde till de lokaler där montering eller annan preparering av vilt bedrivs och de lagerutrymmen som används i verksamheten. Myndigheten har också rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Länsvilt nämnder

39 § Till varje länsstyrelse är knuten en länsvilt nämnd med uppgift att vara länsstyrelsens rådgivande organ i frågor om viltvården.

Ledamöterna i länsvilt nämnden utses enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Kunskapsprov m. m.

40 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att avlägga prov i fråga om kunskaper och skjutförmåga som villkor för att få jaga.

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för prov som avses i första stycket.

Regeringen får överlämna åt sammanslutning på jaktens och viltvårdens

område att anordna prov, att utfärda bevis om avlagda prov samt att ta ut avgift för proven.

JoU 1986/87:15

Avgifter

41 § För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar

1. att betala en årlig avgift (jaktvårdsavgift),
2. att betala en avgift för vissa slag av vilt som fällt.

Avgifter som avses i första stycket 1 skall bilda en fond (jaktvårdsfonden) som efter regeringens bestämmande får användas för angivna ändamål.

Jakttillsynsmän

42 § För tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter, som har meddelats med stöd av lagen, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utse jakttillsynsmän.

Jakttillsynsmän får förordnas att med stöd av 47 § ta egendom i beslag.

Ansvar m. m.

43 § För *jaktbrott* döms till böter eller fängelse i högst sex månader den som

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller vid jakt som sker med stöd av licens bryter mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen eller
2. med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 3 §, 31 § första stycket, 32 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 25 §, 29 § 1 eller 30 § första stycket.

44 § Om ett jaktbrott är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om det avsåg ett utrotningsshotat, sällsynt eller värdefullt vilt,
2. om det har utförts vanemässigt eller i större omfattning,
3. om det har utförts med otillåten hjälp av ett motordrivet fortskaffningsmedel eller någon annan motordriven anordning.

45 § Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket, 6 § första stycket eller 13 §,
2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,
4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 § eller vad som åligger honom enligt 38 § andra stycket andra meningen,
5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller
6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 37 §, 38 § första stycket, 40 § första stycket eller 41 § första stycket.

Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.

Den som i annat fall än som avses i 43 § 1 med uppsåt eller av oaktsamhet åsidosätter vad som bestämts i en för jakt meddelad licens döms till böter, högst ettusen kronor.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar enligt denna paragraf.

46 § Den som obehörigen tar befattning med vilt som han vet eller har skäligen anledning att anta har dödfats eller åtkommit genom jaktbrott eller brott som avses i 45 § tredje stycket, döms för *jakthäleri* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas sådana omständigheter som anges i 44 § andra stycket 1 och 2.

47 § Ertappas någon på bar gärning då han begår jaktbrott, får vilt och sådan egendom som enligt 49 § kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom. Samma befogenhet tillkommer därtill förordnade jakttillsynsmän samt därtill behöriga tjänstemen vid tullverkets kust- eller gränsbevakning.

Har egendom tagits i beslag, skall anmälan om detta skyndsamt göras till polis- eller åklagarmyndigheten. Den som tar emot anmälan skall förfara som om han själv gjort beslaget.

För att undvika att vilt som har tagits i beslag förstörs, får djuret efter värdering säljas på lämpligt sätt.

48 § Om någon har begått jaktbrott, jakthäleri eller brott som avses i 45 § tredje stycket, skall vilt som han har kommit över genom brottet förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för viltet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Det som förverkats tillfaller jakträttshavaren i de fall som föreskrivs av regeringen.

49 § Jaktredskap, fortskaffningsmedel och andra hjälpmedel som har använts eller medförts vid jaktbrott får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl.

I stället för hjälpmedlet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

50 § I fråga om förverkad egendom gäller särskilda bestämmelser om förfarandet med sådan egendom i den mån inte annat följer av 47 § tredje stycket eller 48 § andra stycket. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från de särskilda bestämmelserna i fråga om djur som behövs för forskningsändamål eller av någon annan särskild anledning inte bör säljas på det sätt som anges i bestämmelserna.

51 § Vad som sägs i 46–48 §§ om vilt gäller även i fråga om skinn, ägg och bon.

Bemyndiganden

52 § Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 6 § andra stycket, 23–26, 29 och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 och 37 §§, 38 § första stycket,

Hur beslut får överklagas

53 § Bestämmelser om arrendenämnd finns i 8 kap. jordabalken och i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.

Om en part inte godtar en arrendenämnds beslut i fråga om förlängning av ett avtal om jakträttsupplåtelse eller om villkoren för en sådan förlängning, får parten klandra beslutet genom att väcka talan mot den andra parten vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen. Klandras inte beslutet inom två månader från den dag då beslutet meddelades, är partens rätt till talan förlorad. Tvist som efter klander är anhängig vid domstol får återförvisas till arrendenämnden.

Fastighetsdomstolens dom i fråga om fastställande av villkor enligt 19§ och hovrättens dom i fråga om förlängning av ett avtal om jakträttsupplåtelse eller fastställande av villkor i samband med sådan förlängning får inte överklagas.

54 § Länsstyrelsens beslut enligt 12 och 33§§ får överklagas hos statens naturvårdsverk. Naturvårdsverkets beslut i en överklagad fråga får inte överklagas. Naturvårdsverkets beslut i övrigt med anledning av besvärshandling får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Föreskrifter om hur sådana beslut får överklagas som fattats av en myndighet med stöd av ett bemyndigande enligt denna lag meddelas av regeringen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987, då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.

2. Bestämmelserna i 15–22§§ gäller inte i fråga om upplåtelser av jakträtt som har skett före lagens ikraftträdande.

3. Äldre bestämmelser om jakträtt för boställshavare, kronohemmans åbor och innehavare av kronotorp, skogstorp, odlingslägenheter, kolonat och fjällägenheter och om ansvar och särskild rättsverkan vid brott mot sådana bestämmelser skall fortfarande gälla.

4. Den nya lagen inskränker inte de rättigheter som avses i 8§ första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Bestämmelserna i 8§ andra stycket samma lag skall tillämpas i fråga om servitut som innefattar jakträtten på viss fastighet och som upplåtits senast den 30 juni 1987.

5. Inom område, som för 1986 års jakt har registrerats med stöd av 13§ jaktstadgan (1938:279) som älgjaksområde utan att vara licensområde, får älgjakt ske enligt äldre bestämmelser tills vidare, dock längst till utgången av år 1990. Jakträttsinnehavare, som är född år 1931 eller tidigare och som under försökstiden för samordnad älgjakt har jagat älg huvudsakligen inom ett sådant område som avses i föregående mening, kan få området registrerat som licensområde för tiden efter år 1990 och ges licens för ett vuxet djur att skjutas under en period av två eller flera år.

6. För älgjakten inom renskötselområdet får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för en övergångstid meddela föreskrifter som avviker från bestämmelserna i 33§.

Lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1943:459) om tillsyn över hundar dels att nuvarande 4 och 5 §§ skall betecknas 6 respektive 8 §, dels att rubriken till lagen skall ha följande lydelse, dels att 1 och 3 §§ samt den nya 8 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 4, 5, 7 och 9 §§ av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse***Lag om tillsyn över hundar***Föreslagen lydelse***Lag om tillsyn över hundar och katter**

1 §

Hund skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till *dess* natur och övriga omständigheter *erfordras* för att förebygga att *den* orsakar *skada* eller *avsevärd olägenhet*.

Hundar och katter skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till *deras* natur och övriga omständigheter *behövs* för att förebygga att *de* orsakar *skador* eller *avsevärda olägenheter*.

I jaktlagen (1987:00) finns särskilda bestämmelser om vad som skall iakttas för att hindra hundar från att driva eller förfölja vilt.

3 §¹

Eftersättes tillsynen över hund, *äger* polismyndigheten meddela de *föreskrifter* som omständigheterna *påkalla*, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. *Vad sålunda föreskrivits* skall *bevisligen delgivas* hundens ägare eller *annan* som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är fråga om hund som avses i 2 §, *äger* polismyndigheten *ock*, där så *finnes nödigt*, *låta döda* hunden. *Dessförinnan* skall polismyndigheten inhämta yttrande från veterinär, om det ej är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål.

Anträffas hund som avses i 2 § lös på område där hemdjur *finnas*.

Eftersätts tillsynen över hund, *får* polismyndigheten meddela *det beslut* som omständigheterna *kräver*, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd. *Beslutet* skall *delges* hundens ägare eller *den* som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande.

Är *det* fråga om *en* hund som avses i 2 §, *får* polismyndigheten *besluta* att hunden skall *omhändertas* genom *myndighetens försorg*. För sådant *omhändertagande gällor 18 och 19 §§ lagen (1944:219) om djurskydd*. *Innan en hund avlivas* skall *dock* polismyndigheten inhämta yttrande från veterinär, om det ej är uppenbart obehövt eller fara i dröjsmål.

Anträffas *en* hund som avses i 2 § lös på område där hemdjur *finns*.

¹ Senaste lydelse 1974:348.

får hunden, om den ej låter sig *upptagas*, dödas av den som äger eller vårdar hemdjuren. Den som sålunda dödat hund är skyldig att snarast möjligt anmäla förhållandet till polismyndigheten.

får hunden, om den ej låter sig *tas om hand*, dödas av den som äger eller vårdar hemdjuren. Den som sålunda dödat *en* hund är skyldig att snarast möjligt anmäla förhållandet till polismyndigheten.

Beslut enligt första eller andra stycket gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

4 §

Om en hund springer lös i ett område där det finns vilt, får jakträttshavaren eller någon som företräder honom ta hand om hunden. När detta har skett skall hundens ägare eller innehavare snarast underrättas. Om denne inte är känd, skall i stället polismyndigheten i orten underrättas.

Kan inte hunden tas om hand, får polismyndigheten låta döda hunden, om detta är angeläget från viltvårdssynpunkt och försvarligt även med hänsyn till omständigheterna i övrigt.

5 §

Den som vill återfå en hund som har tagits om hand enligt 4 § är skyldig att betala ersättning för hundens föda och de övriga kostnader som omhändertagandet har medfört.

Har inte ägaren eller innehavaren, mot ersättning enligt första stycket, återtagit hunden inom en vecka efter det att han underrättades om omhändertagandet eller inom två veckor efter det att polismyndigheten underrättades, får jakträttshavaren behålla hunden.

7 §

En katt som med skäl kan antas vara övergiven eller förvildad, får dödas av jakträttshavaren eller av någon som företräder denne. Inom tätbebyggt område krävs dock tillstånd av polismyndigheten.

8 §²

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2§ eller 3§ tredje stycket andra punkten eller mot föreskrift som meddelats med stöd av 3§ första stycket, dömes till böter.

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 2§, 3§ tredje stycket andra meningen eller 7§ andra meningen eller mot beslut som har meddelats med stöd av 3§ första stycket, döms till böter.

Den som försummar att lämna underrättelse enligt 4§ första stycket döms till böter, högst ettusen kronor.

9 §

Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

3 Förslag till

Lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822)

Härigenom föreskrivs att 14§ naturvårdslagen (1964:822) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Är fara att växtart försvinner eller utsättes för plundring, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller del därav borttaga eller skada växt av den arten där den växer vilt.

Är fara att djurart försvinner, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela förbud att inom landet eller del därav döda, skada eller fånga vilt levande djur av den arten, då det ej sker till försvar mot angrepp på person eller egendom, så ock att borttaga eller skada sådant djurs ägg, rom eller bo. Beträffande djur, vars dödande eller fångande är att hänföra till jakt eller fiske, skall dock gälla vad därom särskilt stadgas.

Behövs utöver fridlysning enligt jaktlagstiftningen särskilt skydd för djurlivet inom visst område, äger regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela före-

Behövs utöver fredning enligt jaktlagstiftningen särskilt skydd för djurlivet inom visst område, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela före-

² Senaste lydelse av förutvarande 5§ 1974:348.

¹ Senaste lydelse 1974:1025.

skrifter som *inskränka* rätten till jakt eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

Om utplantering eller annat ut-sättande av vilt i frihet meddelas föreskrifter av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

skrifter som *inskränker* rätten till jakt eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden

Härigenom föreskrivs att 29 § lagen (1980:894) om jaktvårdsområden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §

Om en fastighet, som ingår i ett jaktvårdsområde, på grund av ändrad användning eller annars väsentligen saknar betydelse för jaktvården samt fastighetsägaren och jaktvårdsområdesföreningen är ense om att fastigheten skall uteslutas ur jaktvårdsområdet, får föreningen besluta detta. Föreligger inte sådan enighet, skall frågan om uteslutning prövas av länsstyrelsen.

Föreningen skall genast under-rätta länsstyrelsen om sitt beslut att utesluta en fastighet ur jakt-vårdsområdet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

Lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljövården, växtskyddet eller skyddet mot djursjukdomar eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Regeringen får överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

Föreslagen lydelse

1 §

Regeringen får, med den begränsning som följer av 2 §, meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor, om det är påkallat av hänsyn till risk för störning inom samhällsekonomin eller folkförsörjningen, av särskilda handelspolitiska skäl eller av hänsyn till behov att trygga kvaliteten hos produkter av visst slag, till hälsovården, miljövården, växtskyddet, skyddet mot djursjukdomar eller skyddet för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur eller växter eller till kontrollen av materiel som kan få militär användning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder

Härigenom föreskrivs att 1, 8, 11 och 23 a §§ lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Arrendenämnd som avses i 8 kap. 29 § jordabalken har till uppgift att

1. medla i arrendetvist.
2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende.

Föreslagen lydelse

1 §

2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende.

¹ Lagen omtryckt 1985:660.

bostadsarrende eller fiskearrende eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14§ jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 12 b, 17 a, 18, 21 eller 31§, 10 kap. 6 a § eller 11 kap. 6 b § samma balk ankommer på arrendenämnd,

3. pröva fråga om godkännande av förbehåll eller annat avtalsvillkor som avses i 9 kap. 2, 3, 7 eller 17§, 10 kap. 2–4 eller 7§ eller 11 kap. 2§ jordabalken eller 3–6§ lagen (1957:390) om fiskearrenden,

4. vara skiljenämnd i arrendetvist,

5. pröva frågor enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Ärende upptages av den arrendenämnd inom vars område fastigheten är belägen.

8 §

Tvist som avses i 1§ första stycket 1 eller 2 eller 4§ första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansökan i tvist om ändring av arrende- eller hyresvillkor skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

Tvist som avses i 1§ första stycket 1 eller 2 eller 4§ första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal *eller av avtal om jakträttsupplåtelse* skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansökan i tvist om ändring av arrende- eller hyresvillkor *eller av villkor i avtal om jakträttsupplåtelse* skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

Uppfyller ansökan ej vad som föreskrives i första stycket, skall nämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Efterkommes ej föreläggandet, får ansökningen avvisas.

Parts första inlägga till nämnden skall innehålla uppgift om hans personnummer och postadress. Vidare bör anges partens yrke och telefonnummer samt de övriga omständigheter som är av betydelse för delgivning med honom. Har part vidtalat ombud att företräda honom, skall ombudets namn, postadress och telefonnummer anges. Sker ändring i förhållande, som part sålunda uppgivit, skall parten utan dröjsmål anmäla det till nämnden.

Ansökan varigenom tvisten hänskjuts till nämnden bör tillika innehålla uppgift om motpart i de hänseenden som sägs i tredje stycket.

Återkallas ansökan, avskrivs ärendet.

11 §

Rör ärende som avskrivits enligt 10§ första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10§, 10 kap. 6a§ eller 12 kap. 49 eller 54§ jordabalken, 22 eller 24§ hyresförhandlingslagen (1978:304), 5§ lagen (1957:390) om fiskearrenden eller 52§ bostadsrättslagen (1971:479), skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Rör ärende som avskrivits enligt 10§ första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10§, 10 kap. 6a§ eller 12 kap. 49 eller 54§ jordabalken, 22 eller 24§ hyresförhandlingslagen (1978:304), 5§ lagen (1957:390) om fiskearrenden, 52§ bostadsrättslagen (1971:479) eller 18§ jaktlagen (1987:00) skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Uteblir sökanden ånyo, får ärendet icke återupptagas på nytt.

23a §²

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8kap. 31§ jordabalken och 16§ lagen (1957:390) om fiskearrenden.

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8kap. 31§ jordabalken, 16§ lagen (1957:390) om fiskearrenden och 53§ jaktlagen (1987:00).

Arrendenämndens yttrande enligt 12a§ andra stycket får inte överklagas. Nämndens beslut i sådana frågor som avses i 23§ tredje stycket får överklagas genom besvär hos fastighetsdomstolen. Detsamma gäller nämndens beslut enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Besvärshandlingen skall ges in till arrendenämnden inom tre veckor från den dag beslutet meddelades. I fråga om handläggningen hos arrendenämnden och fastighetsdomstolen tillämpas bestämmelserna i 52 kap. 2–12§§ rättegångsbalken på motsvarande sätt. Fastighetsdomstolens beslut med anledning av besvär i frågor som avses i andra stycket tredje mening- en eller i 23§ tredje stycket 1–3 får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

² Med nuvarande lydelse avses den i prop. 1986/87:39 föreslagna lydelsen.

Motion väckt under allmänna motionstiden i januari 1986

Motion 1985/86:Jo732 av John Andersson m. fl. (vpk, s), vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om skyndsamt förslag till prisreglering för arrendepriiser för älgjakt,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag om förbud mot anbudsförfarande vid utarrendering av jaktmark, och förskottsbetalning av tilldelade djur.

Motioner väckta med anledning av propositionen

Motion 1986/87:Jo115 av Anders Andersson m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regler för älgjakten i Västmanlands län.

Motion 1986/87:Jo116 av Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå proposition 1986/87:58 i den del som berör älgjaktens framtida utformning.

Motion 1986/87:Jo117 av Hans Dau och Ingrid Hemmingsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om grund för avskjutning för att uppnå ett minskat rovdjurstryck,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om höjda ersättningsbelopp för återfunna rovdjursrivna renar så att de faktiska skadorna kompenseras.

Motion 1986/87:Jo118 av Hans Dau (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att 10 § 3 st. jaktlagen ges följande lydelse: "Om samernas jakträtt finns särskilda bestämmelser".
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett antagande av propositionen i den i motionen berörda delen inte innebär något ställningstagande beträffande innehållet i samernas bruksrätt inom sameallmanningen.

Motion 1986/87:Jo119 av Olle Östrand m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1986/87:58 i den del som berör älgjaktens framtida utformning,
2. att riksdagen beslutar att älgjakten skall utformas i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motion 1986/87:Jo120 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar ändra 7 § i lagförslaget till jaktlag, i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen beslutar införa ett jaktsystem för älg i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen beslutar uttala sig för att licensområden för älgjakt bör vara någorlunda sammanhängande.
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag om förbud mot anbudsförfarande vid utarrendering av jaktmark och förskottsbetalning av tilldelade djur,

5. att riksdagen beslutar ändra punkt 4 i övergångsbestämmelserna i enlighet med vad som anförs i motionen.

Motion 1986/87:Jo121 av Lars Ernestam m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen, med ändring av propositionens förslag vad gäller tillstånd att skjuta vuxen älg, beslutar att det inom ramen för en ordning med licensjakt skall ges licens att på de större områden som i dag är registrerade som generellområden skjuta en vuxen älg per två år och på mindre sådana områden skjuta en vuxen älg per tre år.

2. att riksdagen beslutar avslå 38 § i lagförslaget.

3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att ett antagande av jaktlagen inte innebär något ställningstagande beträffande innehållet i samernas bruksrätt inom sameallmanningen.

Motion 1986/87:Jo122 av Britta Bjelle och Hugo Bergdahl (fp) vari yrkas att riksdagen beaktar att i övergångsbestämmelserna till den nya lagen ta in en föreskrift om att de nya bestämmelserna för älgjakt skall tillämpas först fr. o. m. den 1 januari 1988 i län med reglerad älgjakt.

Motion 1986/87:Jo123 av Kjell Nilsson (s), Stina Gustavsson (c), Anders Högmark (m) och Charlotte Branting (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att inom län med reglerad älgjakt de nya bestämmelserna för älgjakt skall tillämpas först fr. o. m. den 1 januari 1988.

Motion 1986/87:Jo124 av Gudrun Norberg (fp) vari yrkas att riksdagen med ändring av propositionens lagförslag beslutar ge jakträttsinnehavare på enälgsområden valfrihet i att endera fälla ett vuxet djur eller två kalvar.

Motion 1986/87:Jo125 av Sigge Godin m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i regeringens förslag till jaktlag att generell älgjakt med en tilldelning av minst ett vuxet djur och en kalv tillåts på varje registrerat område.

Motion 1986/87:Jo126 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om viltstammarnas storlek,

2. att riksdagen avslår 15–22, 33, 37 och 38 §§ i propositionens förslag till jaktlag.

3. att riksdagen beslutar att de regler som reglerar jaktarrenden i dag förs över till den nya jaktlagen.

4. att riksdagen beslutar om ett system med flerårslicenser för älgjakten i enlighet med vad som i motionen anförts.

5. att riksdagen beslutar att de bestämmelser som reglerar handel med vilt i dagens lagstiftning förs över till den nya jaktlagen.

Motion 1986/87:Jo127 av Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1986/87:58 i den del som berör frilevande vildsvin och därmed vidhåller tidigare beslut om att alla förrymda vildsvin omgående skall utrotas samt att detta skall gälla hela landet varvid försöksverksamheten i Stockholms län därmed skall upphöra.

2. att riksdagen – därest yrkande 1 avslås – beslutar anta ersättningsregler för skador förorsakade av vildsvin i enlighet med det anförda.

Motion 1986/87:Jo128 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå proposition 1986/87:58 avseende älgjaktens framtida utformning (2.2.4).

JoU 1986/87:15

Motion 1986/87:Jo129 av Martin Olsson och Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att uttala att ett antagande av propositionens förslag i denna del inte innebär något ställningstagande beträffande innehållet i samernas bruksrätt inom renbetesfjällen och markerna ovan odlingsgränsen.

Motioner väckta under allmänna motionstiden i januari 1987

Motion 1986/87:Jo514 av Kerstin Göthberg (c), vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om förstärkt djurskydd för katter.

Motion 1986/87:Jo702 av Wiggo Komstedt (m), vari yrkas att riksdagen beslutar avslå propositionens förslag om älgjakt.

Motion 1986/87:Jo711 av Jens Eriksson (m), vari yrkas att riksdagen beslutar att skyddsjakten på säl skall bibehållas.

Motion 1986/87:Jo716 av Sven Eric Lorentzon och Hans Dau (m), vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skogsägare bör kunna påräkna ersättning – utan de av regeringen föreslagna restriktionerna – när omplantering blir nödvändig.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att medel ur viltskaderegleringsfonden kan utgå även för omplantering av skogsföryngringar som utdöms på grund av skador som inträffat före den 1 juli 1987.

Motion 1986/87:Jo720 av andre vice talman Karl Erik Eriksson (fp), vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till ändring av bestämmelserna så att skadat vilt får spåras och avlivas när det går över riksgränsen.

Motion 1986/87:Jo734 av Jörn Svensson (vpk), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär ändring i jaktlagens bestämmelser rörande myndighetskontroll av zoologiska konservatorer i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motion 1986/87:Jo735 av Marianne Andersson och Lennart Brunander (c), vari yrkas att riksdagen beslutar att 6 § i den nya jaktlagen får följande lydelse: Under tiden 1 mars–20 augusti *bör* hund hållas kopplad i mark där vilt finnes. Dock må förare ha sin hund okopplad på småvägar och stigar under förutsättning att hunden håller sig på vägen i förarens närhet och omedelbart kan kallas in vid behov.

Motion 1986/87:Jo746 av Lennart Brunander och Anna Wohlin-Andersson (c), vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag om stärkt besittningsskydd för jaktarrendatorer.

Motion 1986/87:Jo747 av Lennart Brunander och Anna Wohlin-Andersson (c), vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen snarast vidtar en översyn av nuvarande viltskadeförordning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en frilevande vildsvinsstam inte bör tillåtas utan att fullständigt ersättningssystem och andra åtgärder för att begränsa vildsvinsstammens utveckling har framtagits.

Motion 1986/87:Jo748 av Bertil Måbrink (vpk), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om förbud mot försäljning och marknadsföring av icke typgodkända fällor.

Motion 1986/87:Jo752 av Lennart Brunander och Bertil Jonasson (c), vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen låter utarbeta regler för ett ersättningssystem för skador på skog av älg och hjort i enlighet med i motionen anförda principer,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om hur ackumulerade skogsskador skall regleras.

Motion 1986/87:Jo753 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m), vari yrkas att riksdagen beslutar om ändring av 7 § Lagen om jaktvårdsområden samt att konsekvensändringar görs i 25:6 och 26 §§.

Motion 1986/87:Jo754 av Arne Andersson i Ljung och Arne Svensson (m), vari yrkas att riksdagen begär att regeringen i tilläggsproposition eller i nästa års budgetproposition återkommer till riksdagen med förslag om finansiering av kostnader i anledning av proposition 1986/87:58.

Motion 1986/87:Jo767 av Owe Andréasson och Evert Hedberg (s), vari yrkas att riksdagen beslutar att älgjakten skall utformas i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motion 1986/87:Jo770 av Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c, s), vari yrkas att riksdagen beslutar hos regeringen begära att en sakkunnig utredning tillsätts med uppgift att skyndsamt undersöka förutsättningarna för en begränsad vårjakt efter sjöfågel, förbehållen den bofasta skärgårdsbefolkningen.

Motion 1986/87:Jo774 av Görel Thurdin och Elis Andersson (c), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i reglerna för jaktvårdsområden att den enskildes rättssäkerhet stärks.

Motion 1986/87:Jo778 av Arne Andersson i Ljung och Arne Svensson (m), vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att Svenska jägareförbundet, i likhet med tidigare, får del av medel för bedrivande av viltforskningsprojekt med tillämpad inriktning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att naturvårdsverket skall svara för den viltforskning som gäller viltarternas grundläggande ekologi.

Motion 1986/87:Jo779 av Arne Andersson i Ljung och Arne Svensson (m), vari yrkas att riksdagen beslutar att 29 § Lagen om jaktvårdsområden skall ha följande lydelse:

Bildas inom jaktvårdsområde annan fastighet än jordbruksfastighet, skall fastigheten anses utesluten ur jaktvårdsområdet om ej länsstyrelsen på

ansökan av jaktvårdsområdesföreningens styrelse eller fastighetens ägare och efter hörande av fastighetens ägare eller jaktvårdsområdesföreningens styrelse förklarar att fastigheten skall ingå i området.

Motion 1986/87:Jo784 av Olle Östrand (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jakt- och viltvårdens organisation och administration.

Motion 1986/87:Jo785 av Christer Nilsson (s), vari yrkas att riksdagen anhåller att regeringen ser över bidragsgivningen till Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare och Svenska jägareförbundet i syfte att uppnå jämställdhet mellan de två organisationerna.

Motion 1986/87:Jo787 av Leo Persson m. fl. (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att kostnaderna för jakt ses över med syfte att få en effektiv priskontroll.

Motion 1986/87:Jo792 av Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c), vari yrkas att riksdagen beslutar att bevilja Jägarnas Riksförbund-Landsbygdens Jägare ett bidrag för 1987 års verksamhet om 1 200 000 kr., samt att en fortsatt utjämning mellan de två jägarorganisationerna skall ske enligt vad i motionen anförts.

Motion 1986/87:Jo793 av Karl-Gösta Svenson (m), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om begränsning av viltstammen av kronhjort.

Motion 1986/87:Jo829 av Jens Eriksson och Ingela Gardner (m), vari yrkas att riksdagen beslutar att 6 § i det nya förslaget till jaktlag utgår och att det som i dag finns i 12 § i Jaktstadgan beträffande skyldigheten att hålla hund under uppsikt och kopplad även i fortsättningen skall gälla.

Motion 1986/87:Jo830 av Gunnel Liljegren (m), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en utredning bör göras rörande ersättning för viltskador.

Motion 1986/87:Jo831 av Anders Andersson (m), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om generellt koppelvång.

Motion 1986/87:Jo832 av Leo Persson m. fl. (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av jakttidsberedningens sammansättning och organisation med hänsynstagande även till de icke jagandes naturintressen.

Skrivelser, uppvaktningar, hearing

Till utskottet har inkommit ett stort antal skrivelser, namninsamlingar och andra opinionsyttringar, vilka främst tagit sikte på den i propositionen föreslagna bestämmelsen om koppelvång för hundar.

Utskottet har vidare uppvaktats av ett flertal organisationer, såsom Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare, Svenska samernas riksförbund, Landsförbundet svenska samer, Svenska ken-

kennelklubben och Svenska hundklubben m. fl. hundorganisationer samt Föreningen för Jämtlands läns fjällbygd. Synpunkter på problemen med vildsvinsskador har framförts av en representant för arrendatorer av domänverksmark vid Hölö.

Sveriges zoologiska konservatorer m. fl. har i skrivelse till utskottet anfört kritiska synpunkter på de föreslagna bestämmelserna om kontroll av konservatorsverksamheten.

Företrädare för statens naturvårdsverk har inför utskottet lämnat information om vissa jakt- och viltvårdsfrågor.

Utskottet

Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande den 24 mars 1977 tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet en beredning med uppdrag att se över vissa jakt- och viltvårdsfrågor. Beredningen, som antog namnet jakt- och viltvårdsberedningen, har avgett ett flertal delbetänkanden. I juni 1977 avgavs betänkandet (Ds Jo1977:4) Vårjakt efter sjöfågel vilket utgjorde underlag för regeringens förslag till riksdagen om försöksvis vårjakt på vissa sjöfågellarter (prop. 1977/78:37, JoU 9, rskr. 63). Riksdagen avstyrkte i sitt beslut förslaget. Betänkandet (SOU 1979:19) Jaktvårdsområden avgavs i mars 1979. Regeringens förslag i anledning av betänkandet och riksdagens beslut (prop. 1979/80, JoU 1980/81:3, rskr. 1980/81:22) innebar att bestämmelserna om jaktvårdsområden i lagen (1938:274) om rätt till jakt ersattes av en ny lag i ämnet. I betänkandet (SOU 1979:52) Viltskador som avgavs i augusti 1979 föreslog beredningen bl. a. ett nytt ersättningssystem vid skador på gröda orsakade av älg, kron- och dovhjort. Principerna för viltskadeersättning underställdes riksdagens prövning (prop. 1979/80:111, JoU 36, rskr. 302). Betänkandet (Ds Jo1979:12) Ändringar i jaktlag och jaktstadga lämnades i oktober 1979. Förslagen lades till grund för vissa ändringar i jaktstadgan (1938:279). I mars 1980 avgavs betänkandet (SOU 1980:11) Vildsvin i Sverige. Med betänkandet som underlag beslutades vissa åtgärder för att begränsa antalet frilevande vildsvin i landet (prop. 1980/81:82, JoU 16, rskr. 174). I juli 1980 avgavs delbetänkandet (SOU 1980:29) Vilt och trafik som föranlett beslut om vissa författningsändringar (prop. 1981/82:81, TU19 och 26, rskr. 231).

Slutligen avlämnade beredningen (numera statssekreteraren Sören Ekström, ordförande, samt riksdagsledamoten Arne Andersson i Ljung, dåvarande riksdagsledamöterna Elis Andersson och Karin Flodström, riksdagsledamoten Jan Fransson och lantbrukaren Elias Jönsson) i maj 1983 huvudbetänkandet (SOU 1983:21) Vilt och jakt. Betänkandet innehåller bl. a. ett förslag till ny jaktlag. Betänkandet har remissbehandlats.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 6 juni 1985 tillkallades en särskild utredare (departementsrådet Stellan Kronvall) med uppdrag att belysa konsekvenserna av en ytterligare samordning av älgjakten vad beträffar jaktmöjligheterna för bl. a. icke-markägare. Utredaren avlämnade

i mars 1986 betänkandet (Ds Jo1986:1) Tillgång till älgjakt. Betänkandet har remissbehandlats.

JoU 1986/87:15

I propositionen behandlas vidare ett förslag från statens naturvårdsverk om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden samt en framställning av rikspolisstyrelsen om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar.

Målen för jakt- och viltvårdspolitiken

Föredragande statsrådet anför i ett inledande avsnitt i propositionen bl. a. följande om målen för jakt- och viltvårdspolitiken:

Vår svenska natur skänker unika möjligheter till en omväxlande och stärkande rekreation i form av exempelvis vandringar, bär- och svamplockning, fiske och jakt. Av dessa rekreationsformer är jakten speciell i den meningen att den förutsätter förfoganderätt till mark, särskilda kunskaper och tillgång till speciell utrustning. Trots dessa till synes starka begränsningar bedrivs i vårt land jakt i en eller annan form av ca 300 000 människor av olika kategorier.

I Sverige finns för närvarande omkring 70 arter av vilda däggdjur och drygt 300 arter av vilda fåglar. Ett trettiotal av däggdjursarterna och ett femtiotal av fågelarterna är tillåtna för jakt under hela eller en viss del av året. En väl avpassad viltvård ger en artrik och för vårt land specifik fauna samtidigt som möjligheter skapas för en värdefull jakt.

Jakten och viltvården har sedan länge varit reglerad genom lagstiftning. I takt med samhällsutvecklingen och nya rön på området har reglerna i olika hänsenden ändrats och kompletterats. Detta har lett fram till ett regelverk som brister i överskådlighet och som trots ändringarna inte är till alla delar tidsenligt. Det finns sedan flera år tillbaka ett starkt behov av en översyn.

De båda nu gällande huvudförfattningarna på jaktens område är lagen (1938:274) om rätt till jakt (jaktlagen) och jaktstadgan (1938:279). Bestämmelser om jakttider finns i jakttidförordningen (1976:432) och detaljföreskrifter för jakten finns i naturvårdsverkets jaktkungörelse (SNFS 1983:1).

Den nuvarande jaktlagstiftningen är uppbyggd på principen att jakt är tillåten endast om den är försvarlig från viltvårdssynpunkt. En aktiv viltvård är ofta en avgörande förutsättning för jakt. Samtidigt är själva jakten i viss utsträckning ett led i viltvården, nämligen när det är möjligt att genom avskjutning reglera ett viltbestånds storlek och sammansättning. Till viltvård i övrigt kan räknas viltvårdsåtgärder i mera traditionell mening, exempelvis utfodring av viltet och anläggande av viltåkrar, men också olika hänsynstaganden till naturvårdens intressen vid markanvändningen, t. ex. i skogsbruket och jordbruket och vid utnyttjandet av mark för bebyggelse, vägar och energiutvinning.

Den grundläggande principen är att viltet är fridlyst om inte jakt uttryckligen medges i jaktförfattningarna. Detta innebär att föreskrifterna om jakttider är av stor betydelse från viltvårdssynpunkt. I jaktlagen finns vidare en bestämmelse om skyldighet för jakträttshavaren att inom sitt jaktområde utöva jaktvård. Med jaktvård avses en efter viltförhållandena anpassad jakt och åtgärder för att skydda viltet och främja dess tillväxt. Jaktvården skall bedrivas med hänsyn tagen till jordbrukets, skogsskötselns och andra näringars intressen. I bestämmelsen används uttrycket "viltvård". Därmed avses alla vilda däggdjur och fåglar.

De för viltvården grundläggande bestämmelserna finns emellertid i lagstiftningen om naturvård och miljöskydd. Av särskilt stor betydelse är bestämmelserna om hänsyn till naturvårdsintressena i naturvårdslagen med

följdförfattningar samt i skogsvårdslagstiftningen och lagstiftningen om skötsel av jordbruksmark.

JoU 1986/87:15

Jakträtten är knuten till markägandet. Enligt jaktlagen har jordägaren jakträtt på det markområde som tillhör honom. Flertalet enskilda markinnehav är emellertid för små för att var för sig medge en meningsfull jakt och en rationell viltvård. Genom att sammanföra ett antal fastigheter eller delar av fastigheter till ett jaktvårdsområde kan man samordna jakten och viltvården över ägo gränserna. Lagstiftningen om jaktvårdsområden är följaktligen av stor betydelse för både jakten och viltvården.

Målen för viltvården bör vara att bevara de arter som tillhör landets viltbestånd och främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn tagen till allmänna och enskilda intressen. För att nå dessa mål krävs insatser av skilda slag. Bevarandet av de inhemska arterna kräver i vissa fall särskilda hänsynstaganden vid utnyttjandet av mark och vatten. Vissa arter har drabbats så hårt av miljöstörningar att särskilda räddningsåtgärder är nödvändiga. Vidare måste den illegala verksamhet som riktar sig mot hotade eller sårbara arter bekämpas på ett effektivt sätt. Åtgärder krävs också för att förhindra att främmande viltarter etablerar sig i landet till men för de inhemska arterna. Vad beträffar utvecklingen av viltstammarna måste en balans eftersträvas i fråga om stammarnas storlek. Av grundläggande betydelse för arternas bevarande är att bestånden av varje art omfattar ett så stort individantal att en genetisk variation inom arten är säkerställd. När arterna förekommer i tillräckligt starka stammar måste det bli fråga om en intresseavvägning. Jägare och en naturintresserad allmänhet kan å ena sidan förutsättas vilja ha talrika bestånd av åtminstone vissa arter. Hänsyn måste emellertid å andra sidan tas till riskerna för skador i jordbruket och skogsbruket och i trafiken.

Vad beträffar jakten bör samhällets insatser inriktas mot att främja ett tillvaratagande av dels de ekonomiska värden som viltet representerar, dels de möjligheter till rekreation och avkoppling som jakten ger.

Samhället kan direkt påverka förutsättningarna för jakten genom bestämmelser som reglerar under vilka villkor jakt skall få bedrivas. Av stor betydelse i sammanhanget är också reglerna för jaktsamverkan över ägo gränserna, en samverkan som också förbättrar förutsättningarna för viltvård. Det är vidare möjligt att genom olika åtgärder från det allmänna sida påverka villkoren för upplåtelse av jaktmark vilket i sin tur återverkar på möjligheterna att bedriva jakt. Ett främjande av jaktintresset får emellertid inte leda till att andra viktiga intressen blir lidande. Att ett fritidsintresse som jakten i vissa fall måste stå tillbaka för olika näringsintressen är självklart. Hänsyn måste emellertid även tas till andra fritidsintressen. Som flera remissinstanser påpekar kan allmänhetens vistelse i skog och mark för bärplockning och annat komma att påverkas av att det bedrivs jakt på markerna. Här är det nödvändigt att finna kompromisslösningar, bl. a. när det bestäms under vilka tider jakt skall få ske.

För att jakt- och viltvårdspolitikerna skall få den inriktning jag förordar krävs att verksamheten styrs genom lagbestämmelser och andra föreskrifter. Den administration som behövs för att ett sådant regelsystem skall fungera bör samhället svara för. Jag delar beredningens och remissinstansernas uppfattning att administrationen bör förenklas så långt det är möjligt. En aktiv medverkan av jägarnas organisationer får enligt min mening stor betydelse för möjligheterna att finna enkla former för hur jakten och viltvården skall organiseras och när en rad praktiska uppgifter skall lösas.

Sammanfattningsvis innebär vad jag nu har anfört att jag i allt väsentligt ansluter mig till beredningens förslag i fråga om målen för viltvården och

jakten och de principer i övrigt som bör ligga till grund för politiken på området.

JoU 1986/87:15

Utskottet ansluter sig till föredragandens allmänna synpunkter på målen för jakt- och viltvårdspolitiken (prop. s. 19–22). Vidare delar utskottet föredragandens uppfattning att den nuvarande jaktlagstiftningen är i behov av en så omfattande modernisering att det är befogat att ersätta lagen om rätt till jakt med en helt ny lag, jaktlag.

I det följande behandlar utskottet i huvudsak endast de avsnitt i propositionen som berörs i motionerna. De delar av regeringens förslag som ej särskilt tas upp i detta betänkande har ej föranlett någon erinran från utskottets sida.

Viltvården

Viltet i allmänhet

För vård och skydd av viltet i allmänhet bör enligt propositionen följande gälla:

- Viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.
- Allt vilt är fredat om inte annat föreskrivs.
- Det skall åligga markägare och jakträttshavare att vidta de särskilda åtgärder som behövs för att skydda och vårda viltet och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. Åtgärder i samverkan mellan flera markägare och jakträttshavare bör främjas bl. a. genom en lokal organisation.
- För att förhindra att främmande viltarter okontrollerat etablerar sig i landet skall det krävas särskilt tillstånd för att få ha sådana arter i hägn. En myndighet skall kunna förordna om jakt på vilt av främmande art.

Utskottet har ingen erinran mot vad i propositionen anförs om viltet i allmänhet (s. 22–30). När det gäller frågan om viltstammarnas storlek och åtgärder för att motverka viltskador m. m. hänvisas till det följande.

Åtgärder mot viltskador m. m.

I den nya jaktlagen föreslås en bestämmelse som innebär att redan en påtaglig risk för viltolyckor eller allvarliga skador av vilt skall ge en myndighet rätt att besluta om jakt för att förebygga eller minska skaderisken (7 §). Närmare synpunkter på hithörande frågor lämnas på s. 30–32 i propositionen. Föredraganden understryker bl. a. att ett av målen för viltvården bör vara att främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. En balans skall följaktligen eftersträvas mellan å ena sidan intresset av att ha starka viltstammar och å andra sidan främst närings- och trafikintressena. Av den redovisning beredningen har lämnat framgår att vissa arter förekommer i så stora stammar att det krävs särskilda åtgärder om målet skall nås. Så t. ex. har älgstammens tillväxt lett till ett stort antal viltolyckor i trafiken årligen och

betydande betesskador på gröda och skog. Andra arter som kan sägas förekomma i alltför individrika stammar lokalt är bl. a. bävern och minken samt mås- och kråkfågel.

En möjlighet att komma till rätta med den obalans som råder är att genomföra en ökad avskjutning. Man bör dock inte övervärdera jakten som medel att lösa problemen med övertaliga viltstammar. Många gånger är andra metoder bättre. Beredningen ger exempel på detta och framhåller att en varaktig minskning av mås- och kråkfågel förutsätter att man undanröjer de primära orsakerna till antalsökningen genom att exempelvis soptippar görs mindre lättillgängliga. Naturvårdsverket påpekar också att vissa arter har egna mekanismer för att reglera antalet individer.

Jakten är följljaktligen inte det enda medlet för att minska en för stor viltstam. I fråga om vissa viltarter är det emellertid nödvändigt att både bedriva en intensiv normal jakt och ha möjlighet att vid sidan om den vanliga jakten föranstalta om en avskjutning för att förebygga viltskador.

För en avskjutning i särskilda fall i skadeförebyggande syfte finns flera bestämmelser i den nuvarande jaktlagen. Om utvecklingen av en viltart orsakar avsevärd skada på gröda, skog eller plantering kan länsstyrelsen ålägga jakträttshavaren att vidta skadeförebyggande åtgärder. I jaktstadgan finns bestämmelser om hur skadorna skall konstateras. Följs inte föreläggandet får länsstyrelsen förordna om att jakt utförs av särskilt utsedda jägare. Länsstyrelsen kan också förordna om jakt genom särskilda jägare om det föreligger påtaglig fara för att sammanstötning mellan motorfordon och älg skall inträffa.

Slutligen kan länsstyrelsen besluta om jakt inom områden där det finns stammar av vildkanin, vildmink eller vildsvin i syfte att utrota eller minska stammarna. Länsstyrelsen skall bestämma om jakten skall bedrivas av jakträttshavaren efter hans åtagande eller av särskilt utsedda jägare.

Beredningen föreslår att de nuvarande reglerna ersätts med en bestämmelse som utgår ifrån att en tvångsvis avskjutning vanligen bör genomföras samordnat inom större områden och att man inte kan räkna med att alla jakträttshavare inom området kan medverka vid en sådan avskjutning. Vidare bör myndighetens möjlighet att förordna om avskjutning vidgas. Även när det gäller gröda, skog eller plantering skall redan en påtaglig risk för skada vara tillräcklig grund för ett ingripande.

Föredraganden framhåller att avvägningen mellan skilda intressen i vissa fall kan innebära problem för myndigheterna, något som dock knappast kan undvikas om möjligheten till tvångsavskjutning skall finnas kvar. Att det skall vara fråga om en särskilt kvalificerad skaderisk följer av att det av omständigheterna bör framgå att risken för skada är överhängande och att den skada som riskeras är allvarlig. Varje beslut om en avskjutning måste givetvis föregås av en prövning där viltvårdsintresset ges stor tyngd. Detta följer av principen att var och en anses skyldig att tåla ett visst mått av skada eller annan olägenhet som en följd av att det finns vilda djur. Bestämmelsen bör också utformas så att regeringen kan bestämma att beslut om jakt efter vissa djurarter skall fattas av den centrala naturvårdsmyndigheten. Besvärliga avvägningsproblem kan uppkomma när det är fråga om en viltart som bara mycket lokalt förekommer i ett antal som innebär en alldeles särskilt stor risk

för skador. Det som främst åsyftas är när rovdjur i ett område vuxit till ett antal som innebär ett speciellt hot mot tamdjursskötsel i samma område. För sådana fall kan det finnas anledning att föreskriva att naturvårdsverket skall vara beslutsmyndighet.

Förslaget till utformning av 7 § lagförslaget kritiseras i motion Jo120 av Lars Werner m. fl. (vpk). Eftersom det inte längre skall krävas konstaterad skada kommer myndigheterna enligt motionen att ställas inför svåra avvägningsproblem. När det gäller t. ex. viltskador och skador på skog är problematiken inte så enkel som man synes ha förutsatt i propositionen. Motionärernas slutsats blir att andra lösningar än ökad avskjutning måste eftersträvas. Som exempel nämns att man i vissa hårt utsatta områden skulle kunna genom stödutfodring eller andra förebyggande åtgärder minska t. ex. älgskadorna på skogen.

Motionärerna understryker att det inte enbart är viltbeståndets storlek som är orsaken till skogsskadeproblematiken. Detta måste självfallet beaktas när åtgärder mot viltet aktualiseras

I motion Jo126 av Arne Andersson m. fl. anförts att viltstammens storlek i många fall måste begränsas på grund av den skadegörelse som sker på jord- och skogsbruk och renskötsel. En annan viktig faktor att ta hänsyn till är viltets betydelse för trafiksäkerheten.

Vad gäller i första hand älgar och hjortdjur samt, i framtiden, vildsvin, är motionärernas grundläggande inställning att stammarna måste hållas på en sådan nivå att viltskadorna blir rimliga. Detta utesluter inte att skador på jord- och skogsbruket, framför allt i landets mellanbygder, blir så stora att de måste ersättas med medel från s. k. fällavgifter. Blir viltstammarna alltför stora kan skadegörelsen i skogen bli av sådan omfattning att dessa avgifter blir orimligt höga. Enligt motionen är det viktigare inom skogsbruket än inom jordbruket att skadornas omfattning minimeras genom kontroll av viltstammarna. På grund av svårigheterna att genomföra skadeförebyggande åtgärder i skogsbruket kan ersättningsbestämmelserna inte vara desamma för skogsbruket som för jordbruket.

Utskottets överväganden

Utskottet kan i stor utsträckning ansluta sig till vad som anförts i propositionen om en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. Det finns dock enligt utskottets mening anledning att i detta sammanhang något starkare framhålla problemen med alltför stora viltstammar. Det gäller framför allt älgstammen och hjortstammen. I likhet med jakt- och viltvårdsberedningen vill utskottet understryka att utvecklingen av skogsskadorna inger oro och att en bättre balans bör eftersträvas mellan å ena sidan viltstammarnas storlek och å andra sidan markernas förmåga att föda viltet. Ett av skälen till att anpassningen av stammarna i vissa fall inte lyckats är – som också framhålls i propositionen – att kunskapen om älgbeståndens storlek och sammansättning ännu är otillräcklig. Ett bättre faktaunderlag behövs således för tilldelningsbesluten. Det är enligt utskottets mening nödvändigt att hänsynen till betestillgången, de areella näringarna och trafiksäkerheten ställs i förgrunden vid bedömningar

angående viltstammarnas storlek. Det anförda innebär att utskottet i huvudsak ställer sig bakom de synpunkter som framförs i motion Jo126 (m), såvitt avser yrkande 1. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad beträffar ersättning för viltskador återkommer utskottet till denna fråga i det följande. Det bör dock redan i detta sammanhang understrykas att viltskadeproblematiken inte kan bedömas som en fristående fråga utan i hög grad sammanhänger med viltvårdsfrågorna i övrigt och i synnerhet viltstammars storlek. En grundläggande tanke bakom det nu gällande systemet för viltskadeersättning är att var och en är skyldig att tåla ett visst intrång till följd av viltets förekomst (prop. 1979/80:111, JoU 1979/80:36). Skador av viltet skall i första hand motverkas genom begränsning av viltstammarna och andra, förebyggande åtgärder. Frågan om ersättning för viltskador blir med detta synsätt aktuell i de fall åtgärderna för att begränsa eller motverka skador inte haft tillräcklig effekt.

Utskottet är inte berett att förorda någon ändring av 7 § lagförslaget i enlighet med vpk-motionen Jo120, yrkande 1. Motionen innehåller visserligen synpunkter – bl. a. rörande förebyggande åtgärder mot viltskador – som enligt utskottets mening är värda att beaktas. De uttalanden som gjorts dels av utskottet, dels i propositionen (bl. a. s. 32) är dock i hög grad ägnade att tillgodose syftet med motionen i denna del.

Ersättning för viltskador m. m.

Vad särskilt beträffar skador av älg, kronhjort och dovhjort föreslås i propositionen att länsstyrelserna i fortsättningen får självständigt ansvara för finansieringen av ersättningarna för skada av dessa viltslag på gröda eller trädgårdsodling. Vidare anføres i propositionen följande (s. 110–111).

Vidare bör enligt min mening skogsägare kunna påräkna bidrag när skogsplanteringar utsatts för så svåra skador av älg att en omplantering är nödvändig enligt skogsvårdslagstiftningens föreskrifter om skyldighet att anlägga ny skog. En förutsättning för sådant bidrag bör vara att skogsägaren så långt möjligt försökt skydda planteringen från skador genom avskjutning av älg. Som huvudregel bör gälla att bidrag skall komma i fråga först när skogsägaren skjutit sin tilldelning under den vanliga jakten och dessutom uttömt möjligheterna att genom särskilda tillstånd till skydds jakt förhindra att planteringen förstörs. Bidraget bör lämnas för skador som inträffar efter den 30 juni 1987. Det ankommer på regeringen att meddela föreskrifter om bidraget.

Finansieringen av ersättningarna och bidragen bör ske med medel från fällavgifter som betalas för de tre nämnda djurslagen. Länsstyrelsen bör få avgöra hur stora avgifter som skall tas ut i det egna länet. Länsstyrelsens beslut i fråga om avgifternas storlek bör självfallet grundas på en bedömning av hur stort medelsbehovet är för att täcka ersättningarna och bidragen för viltskadorna inom länet. Detta innebär att avgiftens storlek kan komma att variera över tiden som en följd av förändringar i viltstammen och skadornas omfattning. En viss del av fällavgifterna bör betalas in till regleringsfonden för att bestrیدا kostnader av gemensam karaktär för viltvården i landet. Dessa medel bör kunna disponeras för att täcka ersättningskostnader m. m. i sådana län där fällavgifterna inte räcker till på grund av särskilda förhållan-

den. Under de närmaste åren kan behövas tillskott bl. a. till länsstyrelserna i Skånelänen där skadorna på gröda alltjämt är så stora att intäkterna av fällavgifterna i länen inte förslår till att täcka ersättningsbehoven. Jag vill dock understryka att målsättningen i ett längre perspektiv måste vara att man inom varje län har en sådan avskjutning att skadorna kan täckas med medel ur den egna viltskadefonden.

I motion Jo716 (m) understryks behovet av ett ersättningssystem som ger tillräcklig kompensation åt skogsbrukare som drabbas hårt av älgskador. Motionärerna yrkar att ersättning skall kunna utgå oberoende av de i propositionen angivna villkoren och avse även skador som inträffat före den 1 juli 1987.

Ytterligare tre motioner, nämligen Jo747 (c), Jo752 (c) och Jo830 (m), tar upp problemen med viltskador i jord- och skogsbruket och framför förslag rörande ersättningssystemet.

I motion Jo747 hemställs om en översyn av nu gällande förordning (1980:400) om ersättning vid vissa viltskador, m. m. Motionärerna ställer sig bl. a. kritiska till reglerna om beräkning av självrisk för det skadedrabbade företaget.

Enligt motionen bör i den begärda översynen noga analyseras de brister som ersättningssystemet har i förhållande till de areella näringarna. Viltskadeförordningen måste värna om aktivt yrkesverksamma brukare och deras situation vid avvägningen mot t. ex. jaktliga intressen (yrkande 1). Yrkande 2 i motionen berör frågorna om frilevande vildsvin och behandlas i det följande.

Även i motion Jo830 hemställs om en utredning av viltskadeersättningsreglerna med hänvisning bl. a. till de – enligt motionen – oförmånliga bestämmelserna om självriskberäkning.

I motion Jo752, som främst berör älg- och hjortskador i skogsbruket, understryks att det i grunden måste finnas en samverkan mellan markägare, jaktarrendatorer och myndigheter för att motverka skadorna på skogen. Det är enligt motionen nödvändigt att de förebyggande åtgärderna och ersättningssystemet får en utformning som förbättrar förutsättningarna för skoglig näringsutövning. Det går heller inte att bortse från de ackumulerade skogsskador som i dag föreligger. För att stimulera skogsägaren till ett aktivt skogsbruk är det nödvändigt att samhället tar sitt ansvar för den situation som uppstått. Motionen utmynnar i yrkanden om ett nytt ersättningssystem för älg- och hjortskador på skog och att förslag framläggs om hur ackumulerade skogsskador skall regleras.

Utskottets överväganden

Bestämmelser om ersättning för viltskador finns bl. a. i förordningen (1980:400) om vissa viltskador och i naturvårdsverkets kungörelse SNFS 1982:3.

Som framgår av utskottets uttalanden i föregående avsnitt är det en grundläggande tanke bakom viltskadeförordningen att var och en är skyldig att tåla ett visst mått av intrång till följd av förekomsten av vilt. I vårt land med dess förhållandevis stora markområden och i vissa avseenden unika natur bör det finnas utrymme för en art- och individrik fauna.

En alltför hög grad av tålighet kan dock inte krävas av dem som drabbas av skador. Stora insatser måste därför göras för att förebygga skador. Detta kan ske på olika sätt. Vissa möjligheter finns att redan i samhällsplaneringen söka förhindra viltskador. De olika näringarna har också vissa förutsättningar att i sin planering vidta åtgärder som minskar eller förhindrar viltskador. Såväl genom produktionsplanering som genom andra åtgärder är det möjligt att ta större hänsyn till risken för viltskador. Även mekaniska hinder, skrämseplaneringar m. m. kan komma till användning. Jord- och skogsbrukets organisationer har inom sina respektive kompetensområden ett ansvar för att, genom en bättre information till näringsutövaren, kunskaperna ökas. Även jägarnas organisationer har här en stor uppgift. Skadegörelsens omfattning kan också begränsas genom sedvanlig jakt i fråga om de arter som förekommer i jaktbara stammar.

Som framgår av de ovan refererade avsnitten i propositionen är man från regeringens sida medveten om problemen med ökande skogsskador och föreslår i enlighet härmed vissa förbättringar i möjligheterna att erhålla bidrag för skogsskador som inträffar efter den 30 juni 1987. Utskottet är för sin del inte berett att för närvarande gå längre än regeringen i detta hänseende och avstyrker därför motion Jo716, bl. a. på den grunden att de föreslagna fällavgifterna inte torde ge utrymme för att finansiera även ersättning för äldre skogsskador.

I övrigt hänvisar utskottet till sina uttalanden i detta och föregående avsnitt, vilka i hög grad tillgodoser önskemålen i de nu aktuella motionerna om en anpassning av viltstammarna i syfte att minimera skadorna på skog och gröda. I avbidan på resultatet av den viltvårdspolitik som innefattas häri bör några genomgripande ändringar inte göras i det nu gällande ersättningssystemet. Utskottet utgår givetvis från att regeringen och naturvårdsverket även i fortsättningen noga följer viltstammarnas utveckling och viltskadornas omfattning. Det är naturligt att också ersättningsreglerna – som närmast hör till regeringens kompetensområde – blir föremål för fortsatta överväganden.

Utöver de uttalanden som utskottet gjort bör motionerna Jo747 yrkande 1, Jo752 och Jo830 (i motsvarande del) inte föranleda någon särskild åtgärd.

Bestånden av frilevande vildsvin

År 1981 beslutade riksdagen att godta regeringens förslag om en försöksverksamhet med frilevande vildsvin i landet (prop. 1980/81:82, JoU 16, rskr. 174). Beslutet innebar att 50–100 vildsvin tills vidare skulle få finnas kvar i Stockholms län. Stammen skulle hållas under noggrann kontroll. I övriga landet skulle vildsvinen utrotas. Efter riksdagsbeslutet fick naturvårdsverket i uppdrag att gemensamt med länsstyrelsen i Stockholms län och efter samråd med Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare och Lantbrukarnas riksförbund genomföra en undersökning av den frilevande vildsvinsstammen i Stockholms län. I naturvårdsverkets uppdrag ingick att undersöka vildsvinens reproduktionstakt, skadegörelsens inriktning och omfattning samt möjligheterna att genom jakt reglera beståndet och att vidta skadeförebyggande åtgärder. Naturvårdsverket har efter riksdagsbeslutet

årligen redovisat utvecklingen. Den 27 juni 1985 upprättade verket en slutrapport över undersökningen. JoU 1986/87:15

I dag finns 75–125 vildsvin i Stockholms län. I övriga landet finns endast ett mindre antal djur, främst i Södermanlands, Östergötlands och Kristianstads län.

Enligt föredragandens mening talar övervägande skäl för att de vildsvin som finns i landet inte skall utrotas. I lagrådsremissen har anförts att det under vissa förhållanden kan vara nödvändigt att vidta åtgärder för att förhindra att en viss viltart etablerar sig i landet. Det kan vara fråga om att skydda andra viltarter eller andra väsentliga intressen. Sådana åtgärder kan emellertid inte anses motiverade när det gäller vildsvinen. Vid den bedömningen stöder sig föredraganden på naturvårdsverkets undersökning och vad som har anförts i remissyttranden över undersökningen.

Statens veterinärmedicinska anstalt framhåller i sitt remissyttrande att det inte har framkommit några erfarenheter av sjukdomsspridning eller smittspridning som skulle utgöra något allvarigare hinder för att acceptera en frilevande vildsvinsstam i Sverige. Vidare konstateras att resultatet av naturvårdsverkets undersökning inte ger stöd för uppfattningen att vildsvinen skulle innebära en särskilt allvarlig och svårbemästrad skaderisk för jordbruket. Det område där vildsvinen varit föremål för undersökning består till största delen av arrendegårdar där arrendatorerna inte har haft jakträtt. Arrendatorerna har således inte kunnat skydda sina grödor genom ett ökat jaktryck. Detta är dock inte en typisk bild av förhållandena. I de flesta fall torde brukaren av jorden ha möjlighet att skydda sina grödor genom jakt. Det har under försöksperioden visat sig att vildsvinen har en stark reproduktionstakt men att det är möjligt att med en ökad jakt kontrollera stammens storlek. Allvarigare skador för jordbruket bör följligen kunna motverkas genom ett starkt jaktryck på vildsvinsstammen. Det förutsätts att såväl naturvårdsverket som länsstyrelserna noga följer utvecklingen av vildsvinsbestånden. Med en lång allmän jakttid bör man kunna räkna med att den jakt som jakträttshavarna bedriver på eget initiativ får den omfattning som behövs för att allvarigare skador skall undvikas. Såsom naturvårdsverket har framhållit bör vildsvinsjakt vara av stort intresse för jägarna. Skulle det områdesvis uppstå problem ger den föreslagna nya jaktlagen myndigheterna möjligheter att besluta om nödvändig jakt.

Vid remissbehandlingen har i flera fall ersättningsfrågorna tillmätts stor vikt. En positiv inställning till fortsatt vildsvinsförekomst har därvid gjorts beroende av generösa ersättningsbestämmelser.

De skador på gröda som förorsakats av vildsvin har varierat från år till år. Som lägst har som sammanlagd ersättning utbetalats 11 000 kr. år 1979 och som mest 93 452 kr. år 1985. Även om skadornas omfattning totalt sett inte kan betecknas som särskilt omfattande så kan de för enskilda jordbrukare få svåra ekonomiska konsekvenser. I sådant fall bör enligt propositionen ersättning kunna lämnas. Ersättning bör lämnas då det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv svarar för de kostnader skadan föranleder, t. ex. då han drabbas av skadegörelse trots att han har vidtagit skadeförebyggande åtgärder. Ersättningen bör lämnas ur jaktvårdsfonden.

Utskottet delar regeringens bedömning att vildsvinen, som har ett stort jaktligt värde, i kontrollerade former åter bör bli ett inslag i den svenska faunan. Detta innebär att utskottet avstyrker motion Jo127 (c) i den del motionärerna yrkar att vildsvinsstammen skall utrotas (yrkande 1).

Frågan om ersättning för vildsvinsskador tas upp i motionerna Jo127 (c) yrkande 2, Jo747 (c) yrkande 2 och Jo830 (m). I motionerna anförts att en frilevande vildsvinsstam ej kan tillätas med mindre det införs ett ersättnings-system som ger fullständig ersättning till främst jordbruksnäringen.

Vad utskottet anför i det föregående om vikten av att begränsa viltstammarnas storlek gäller självfallet även vildsvinsstammen. Utskottet instämmer således i vad som anförts i propositionen om jakttrycket på vildsvinsstammen och om en noggrann uppföljning av stammens storlek m. m. Utskottet kan tills vidare ställa sig bakom regeringens överväganden i fråga om villkoren för ersättning för vildsvinsskador men utesluter härmed inte – som antytts i det föregående – att ersättningsfrågan kan komma att kräva förnyade överväganden. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna Jo127 yrkande 2, Jo747 yrkande 2 och Jo830 (i motsvarande del) ej föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Hotade eller sårbara arter

Enligt propositionen bör naturvårdsverket utarbeta ett program för åtgärder som syftar till att bevara hotade eller sårbara viltarter och svara för en samordning av dessa insatser.

I den nya jaktlagen tas in en bestämmelse som gör det möjligt att föreskriva krav på tillstånd och andra villkor för verksamheten som konservator. För kontroll av verksamheten ges länsstyrelsen som kontrollmyndighet rätt till tillträde till en konservators arbetslokaler och lagerutrymmen.

Bestämmelser införs som ger stöd för föreskrifter som reglerar handeln med vilt.

Straffmaximum för grova brott mot jaktlagstiftningen höjs till fängelse i två år. Därigenom förlängs också preskriptionstiden till fem år.

I motion Jo117 av Hans Dau och Ingrid Hemmingsson (m) anförts att det ständigt ökande rovdjurstrycket inom renskötselområdet ger negativa effekter för rennäringen, såväl ekonomiskt som med hänsyn till rensköttarnas arbetsmiljö. I motionen redovisas bl. a. statistiska uppgifter om antalet rovdjursdödade renar under åren 1965–1985. Vidare hänvisas till rennäringsskommitténs beräkningar och uttalanden om vad viltvårdspolitiken innebär för renskötseln. De i propositionen redovisade åtgärderna är enligt motionen otillräckliga. Rovdjursstammen måste genom ökad avskjutning nedbringas till en nivå som gör att drivkraften bakom en rationell renskötsel inte rubbas. Vidare yrkas en höjning av de gällande ersättningsbeloppen för återfunna rovdjursrivna renar så att de faktiska skadorna kompenseras.

Representanter för Svenska samernas riksförbund har uppvaktt utskottet i denna fråga och bl. a. redovisat vissa beräkningar angående förlusterna för rennäringen och skäligen ersättningsbelopp för rovdjursrivna renar.

Utskottet hänvisar i denna fråga till de uttalanden som görs bl. a. på s. 35 i

propositionen, till vilka också utskottet ansluter sig. Som föredraganden anfört är det nödvändigt att rovdjursstammarnas storlek kontrolleras genom viss jakt och att också enstaka skadevällande djur skjuts bort. Ett nytt ersättningsssystem för dem som drabbas av rovdjurskadador inom renskötselområdet övervägs. Det är rimligt att samhället i större utsträckning än hittills tar ansvaret för den decimering av rovdjursstammarna som kan vara nödvändig. Utskottet är inte berett att förorda en ökad avskjutning av rovdjursstammarna i enlighet med motionen. I avbidan på resultatet av det forskningsprojekt som pågår vid naturvårdsverket rörande ersättningsfrågorna m. m. anser sig utskottet ej heller böra göra något uttalande om ersättningsbeloppen för rovdjursrivna renar. Utskottet avstyrker således motion Jo117.

I propositionen föreslås också en bestämmelse som gör det möjligt att dels kräva särskilt tillstånd för den som vill bedriva verksamhet som konservator, dels fordra att konservatorerna liksom hittills för en förteckning över mottagna djur av särskilt skyddsvärda arter. Det föreslås vidare en bestämmelse som syftar till att ge en kontrollerande myndighet möjlighet att få tillträde till arbetslokaler och lagerutrymmen för att kontrollera förteckningarna och vilka djur som finns hos konservatorerna.

Förslaget att en kontrollerande myndighet utan vidare skall få tillträde till konservatorernas lokaler och lagerutrymmen har av flera remissinstanser ansetts vara alltför långtgående. Föredraganden vill i anledning av den kritiken erinra om att det i jaktstadgan tidigare fanns en regel om skyldighet för bl. a. konservatorer att hålla varulager tillgängliga för polisens kontroll. Regeln togs bort uteslutande av formella skäl – bestämmelser av den karaktären skall numera meddelas i lag. Bestämmelser som ger möjlighet till liknande kontroll utan att misstanke om brott föreligger finns också i annan lagstiftning. Kontrollbestämmelsen skall självfallet inte uppfattas som ett utslag av misstro mot företrädarna för en viss yrkeskår. Föredraganden understryker att en bestämmelse av det här slaget främst tjänar syftet att avhålla mindre nogräknade personer från att starta verksamhet här i landet för preparering av djur som åtkommit illegalt. Med hänsyn till att särskild sakkunskap för kontrollen finns inom länsstyrelsernas naturvårdsenheter, kan det vara lämpligt att i fortsättningen utse länsstyrelsen till kontrollerande myndighet.

Förslagen som rör konservatorernas verksamhet har mött invändningar i flera motioner och i skrivelser som tillställts utskottet av Sveriges zoologiska konservatorer samt anställda vid de naturhistoriska muscerna m. fl. institutioner.

I motion Jo121 (yrkande 2) av Lars Ernestam m. fl. (fp) anförs att förslaget är ett ingrepp i näringsfriheten och oförenligt med rättssäkerhetens krav. Motionärerna motsätter sig såväl förslaget om tillståndspflicht som förslaget att en myndighet utan att det föreligger misstanke om brott skall kunna bereda sig tillträde till lokaler där konservatorerna bedriver sin verksamhet.

Liknande synpunkter framförs i motion Jo126 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) där motionärerna bl. a. hänvisar till att konservatorsbranschen på eget initiativ genomför en frivillig auktorisation från årsskiftet. Motionen utmynnar i yrkanden om avslag på lagförslaget såvitt avser 37 och 38 §§

(yrkandena 2 delvis och 5). Enligt yrkande 5 bör i stället de bestämmelser som för närvarande reglerar handel med vilt föras över till den nya jaktlagen. Härmed torde bl. a. avses föreskrifterna om förteckningsskyldighet m. m. för vissa näringsidkare i 27 § jaktstadgan, vilka närmare preciserats i naturvårdsverkets jaktkungörelse.

Utskottet anser det i likhet med regeringen angeläget att de hotade och sårbara viltarterna skyddas mot illegal jakt i olika former. Mot angivna bakgrund biträder utskottet regeringens förslag att straffmaximum för grova brott mot jaktlagstiftningen höjs till två års fängelse. Vidare tillstyrks förslaget om en ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om in- eller utförelse av varor, innefattande bl. a. föreskrifter om förbud mot att föra ut djur av utrotningshotade eller sällsynta arter ur landet.

När det gäller kontrollen av konservatorsverksamheten är utskottet för sin del inte övertygat om att situationen kräver en så långtgående bestämmelse som avses i 38 § andra stycket lagförslaget. I detta hänseende har utskottet stöd för sin uppfattning bl. a. i de uppgifter som lämnades i samband med en hearing med naturvårdsverkets representanter. Utskottet avstyrker således förslaget att en myndighet skall utan vidare få tillträde till konservatorernas lokaler och lagerutrymmen för kontrollverksamheten. Härigenom tillgodoses motionerna Jo121 yrkande 2 (delvis), Jo126 yrkandena 3 och 5 (delvis) och Jo734.

Utskottet tillstyrker i övrigt regeringens förslag om föreskrifter eller särskilda villkor för yrkesmässig handel med vilt (37 §). Vidare tillstyrks förslagen om kontroll av konservatorsverksamheten i de delar som ej berörs av utskottets överväganden ovan (38 § första stycket samt andra meningen i andra stycket). I enlighet härmed avstyrks motionerna Jo121 och Jo126 i motsvarande delar.

Vissa viltvårdsfrågor i övrigt

Utskottet behandlar under denna rubrik till en början regeringens förslag om tillsyn över hundar (6 §) jämte hithörande motioner.

Bestämmelser för hundhållningen finns i dag intagna i 12 § jaktstadgan. Föreskrifterna innebär ett generellt hundförbud under tiden den 1 mars–20 augusti i marker där det finns vilt. Med hundförbud avses att hunden skall hållas under sådan tillsyn att den hindras från att löpa lös. Länsstyrelsen har möjlighet att meddela föreskrifter om hundförbud också under annan tid. Även under sådan tid då hundförbud inte råder skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt när hundarna inte används för jakt. Till dessa föreskrifter har fogats ett flertal undantagsbestämmelser, främst för att göra det möjligt att träna hundar under tid då hundförbud råder och att under sådan förbudstid använda hund vid jakt och träning med avseende på vissa viltarter.

Beredningens förslag att låta bestämmelsen om hundförbud gälla som huvudregel under hela året har mötts av kritik från flera remissinstanser. Föredraganden har därför i stället tagit fasta på naturvårdsverkets förslag som innebär ett förtydligande och i någon mån också en skärpning av

bestämmelsen om generell hundförbud under en viss del av året. Med en entydig föreskrift om koppeltvång under den för viltet känsligaste tiden behöver det inte uppstå någon tvekan och diskussion om vilken grad av kontroll som innehavaren behöver ha över sin hund.

Paragrafens andra stycke gör det tillsammans med bemyndigandet i 52 § möjligt att liksom hittills i administrativ ordning dels föreskriva hundförbud också under annan tid än den i första stycket angivna, dels meddela föreskrifter om undantag från hundförbudet för träning och jakt.

I två motioner, Jo829 (m) och Jo831 (m) framförs yrkanden av innebörd att förslaget om generellt koppeltvång bör avslås och att nuvarande bestämmelser i 12 § jaktstadgan bör tas in i den nya jaktlagen. I motion Jo735 (c) framläggs ett förslag till 6 § jaktlagen som går ut på att hundar *bör* hållas kopplade den aktuella tiden, med rätt att ha hund okopplad under vissa, närmare angivna förutsättningar.

Utskottets överväganden

Regeringens förslag om ett entydigt koppeltvång under den för viltet känsligaste tiden innebär vissa fördelar bl. a. genom att det skapar ökad klarhet om vilken grad av kontroll som hundägare m. fl. måste ha över sin hund. Nackdelarna består främst i att det – med hänsyn till de skiftande förhållanden under vilka hundar används – skulle krävas ett omfattande regelverk av undantag från koppeltvånget. Det skulle också bli svårt att på ett effektivt sätt övervaka efterlevnaden av ett generellt koppeltvång.

Mot angivna bakgrund förordar utskottet för sin del en lösning som innebär att det i paragrafens första stycke föreslagna koppeltvånget ersätts med en bestämmelse att hundar under tiden den 1 mars–20 augusti skall hållas under sådan tillsyn att de hindras från att löpa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall – i enlighet med den av regeringen föreslagna ordalydelsen – hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Bemyndigandet för regeringen i paragrafens andra stycke att meddela avvikande föreskrifter föreslås av utskottet kompletterat med följande mening: "Om det behövs till skydd för viltet får sådana föreskrifter innebära att hundar skall hållas kopplade."

Det bör understrykas att den av utskottet förordade lydelsen av 6 § inte i någon väsentlig utsträckning skiljer sig från regeringsförslaget när det gäller syftet med bestämmelsen i fråga. Den av utskottet föreslagna formuleringen "hindras från att löpa lös" innebär visserligen ej i alla situationer att hunden måste hållas i koppel. För att hunden ej skall anses löslöpande fordras dock att den måste vara i princip under samma kontroll som när den förs i band. Bl. a. av hänsyn till viltet är det viktigt att bestämmelsen tolkas och tillämpas med stränghet. Om hunden inte förs i koppel eller kort lina bör den befinna sig nära innehavaren. Den måste omedelbart lyda vid tillrop och skall genast kunna återkallas när det behövs. I sammanhanget bör påpekas att en hund som ej hålls under erforderlig kontroll kan utgöra ett orosmoment för viltet oavsett om den i sitt beteende visat större eller mindre benägenhet att förfölja vilt. Innehavarens – i många fall subjektiva – uppfattning om

hundens beteende får således inte leda till en alltför generös tillämpning av förevarande bestämmelse.

JoU 1986/87:15

Med utskottets förslag till lydelse av paragrafens andra stycke kan regeringen eller – efter bemyndigande – länsstyrelsen förordna om koppeltväng för områden som är särskilt känsliga för den typ av störningar som nu avses. Det kan t. ex. gälla skärgårdsöar med ett rikt fågelliv m. m. samt marker i övrigt som är särskilt viltrika eller utgör lokaler för hotade eller sårbara arter.

Straffbestämmelserna i 45 § förslaget till jaktlag bör vidare omfatta förseelser mot en föreskrift som meddelats med stöd av 6 § andra stycket.

Genom utskottets ställningstagande tillgodoses – helt eller delvis – motionerna Jo735, Jo829 och Jo831.

I detta sammanhang behandlar utskottet vidare motion Jo770 (c) vari yrkas att en utredning skyndsamt kommer till stånd angående förutsättningarna för en begränsad vårjakt på sjöfågel, förbehållen den bofasta skärgårdsbefolkningen.

Utskottet erinrar om att riksdagen vid ett flertal tillfällen avvisat förslag om vårjakt på sjöfågel (se bl. a. JoU 1977/78:9 med rskr. 1977/78:63, JoU 1979/80:24 och JoU 1980/81:28). I dessa sammanhang har utskottet bl. a. hänvisat till att en sådan jakt skulle utgöra en belastning för Sveriges del i det internationella samarbetet på naturvårdens och miljövårdens områden. Vidare har framhållits den allmänna principen att jakt inte bör tillåtas under viltets förnyringstid, något som understryks även i den nu förevarande propositionen i ett avsnitt om fredande av viltet (s. 26). Utskottet har inte funnit anledning att förorda något ändrat ställningstagande från riksdagen i denna fråga och avstyrker således motionen.

Vården av älgstammen. Älgjakten

Den allmänna inriktningen av älgvården som förordas i propositionen redovisas på s. 37–38. Älgvården bör, framhålls det, inriktas mot att bevara en livskraftig älgstam av hög kvalitet. Älgstammens storlek bör genom en lämplig avskjutning anpassas till betesgången, de areella näringarna och trafiksäkerheten. Utskottet har ingen erinran mot dessa överväganden, som för övrigt överensstämmer med vad utskottet anfört i det föregående om viltstammens storlek m. m.

Vad beträffar själva älgjakten innebär regeringsförslaget i korthet följande:

För älgjakt skall krävas särskilt tillstånd (licens) och jakten skall bedrivas inom ett registrerat område (licensområde).

Ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet att det är lämpat för älgjakt. Registrering får vägras om området inte medger en årlig avskjutning av minst ett vuxet djur.

Kravet på licens och licensområde gäller inte jakt efter enbart älgkalv under en kort jakttid.

Redan registrerade älgjaktsområden med generell tilldelning får behållas under en fyraårig övergångstid och skall dessutom under vissa förutsättningar kunna registreras som särskilda licensområden för ytterligare en tid.

I ett flertal motioner framförs invändningar mot förslagen om älgjaktens utformning. Syftet med dessa motioner anges vara bl. a. att värna om de jaktmöjligheter som tillkommer ägare av små och medelstora jaktmarker.

I motion Jo128 av Alf Svensson (c) yrkas att regeringens förslag avslås och att det nuvarande systemet med samordnad älgjakt bibehålls. Samma inställning redovisas i motion Jo120 av Lars Werner m. fl. (vpk). I den sistnämnda motionen yrkas i första hand att propositionen avslås och att försöksverksamheten med samordnad älgjakt införs i hela landet i enlighet med den försöksverksamhet som hittills bedrivits. I andra hand yrkas att det inom ramen för ett sådant system införs möjlighet till tvåårslicenser för områden som omfattar hälften av den areal som tillåter avskjutning av en vuxen älg. Övriga områden bör registreras för generell jakt och tilldelas ett valfritt djur per år.

I motion Jo702 av Wiggo Komstedt (m) yrkas avslag på förslaget med motiveringen att det inte finns anledning att frånta markägare rätten att fälla vuxet djur på mindre jaktmarker.

I motion Jo767 av Owe Andréasson och Evert Hedberg (s) yrkas bl. a. att fortsatt jakt tillåts på befintliga generellområden, med en minimitilldelning av ett valfritt djur per år.

Fortsatt generell älgjakt förordas även i motion Jo125 av Siggé Godin m. fl. (fp) med en minimitilldelning av ett vuxet djur och en kalv årligen.

I motion Jo116 av Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c) förklarar sig motionärerna acceptera den del av förslaget som gäller licensjakt. Därutöver förordas en frivillig försöksverksamhet med flerårslicenser. Den nuvarande generella jakten bör i stort sett bibehållas, med vissa justeringar. Grundtilldelningen för både licensområden och generella områden bör vara minst ett vuxet djur. Registreringen av befintliga generellområden bör bibehållas, med möjlighet till sammanläggning och utökning av sådant område. Nyregistrering bör i vissa fall kunna vägras.

I motion Jo119 av Olle Östrand m. fl. (s) framförs yrkanden som i stor utsträckning överensstämmer med motion Jo116.

I motion Jo121 av Lars Ernestam m. fl. (fp) yrkas att det på de nuvarande "generella områdena" skall vara möjligt att fälla ett vuxet djur och en kalv (licensjakt), dock med den inskränkningen att det på de större områdena bör tillåtas jakt på ett vuxet djur under en tvåårsperiod och på de mindre under en treårsperiod. Ett liknande system med flerårslicenser föreslås även i motion Jo126 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m).

Sistnämnda motion går i övrigt bl. a. ut på att ett proportionellt uttag av älg bör eftersträvas på hela jaktarealen. Likartade förhållanden bör eftersträvas för alla marker i fråga om jakttid, tilldelning m. m. Flerårslicenser bör omfatta både vuxet djur och kalv. Licenstiden bör ej överstiga 4 år.

Enligt motion Jo124 av Gudrun Norberg (fp) bör jakträttshavare på licensområden som medger endast avskjutning av ett djur om året kunna välja mellan ett vuxet djur och två kalvar.

Motionerna Jo122 och Jo123, som närmast gäller den nya lagens ikraftträdande, behandlas i det följande under rubriken Övergångsbestämmelser.

Utskottet ansluter sig i allt väsentligt till regeringens förslag och överväganden rörande licensjakt på älg inom registrerade licensområden. Förslaget innebär i korthet att ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering, om området inte medger en avskjutning av minst ett vuxet djur om året vid en balanserad älg tillgång. Utskottet instämmer i föredragandens bedömning att man bör eftersträva stora och stabila licensområden. Det är vidare angeläget att jägarorganisationerna medverkar i ett system som är dynamiskt i den meningen att en förbättrad samordning hela tiden eftersträvas för bildande av licensområden som är tillräckligt stora för en produktionsanpassad jakt. För områden som är så stora att man kan påverka den lokala älgstammens utveckling bör flerårslicenser kunna komma i fråga. Genom att området ges tillstånd att under visst antal år skjuta ett givet antal djur får jakträttshavarna själva avgöra hur stor del av den totala tilldelningen de vill fälla under respektive år. På längre sikt bör man enligt utskottets mening eftersträva ett system där jägarna och deras organisationer i största möjliga utsträckning övertar ansvaret för de praktiska älgvårdsfrågorna.

Utskottet avstyrker motion Jo124 om rätt att välja mellan ett vuxet djur och två kalvar inom de minsta licensområdena. Det är enligt utskottets mening tillräckligt att den som fått sin mark registrerad kan påräkna tilldelning av minst ett vuxet djur om året, varvid länsstyrelsen kan precisera beslutet till att avse älgdjur eller älgko.

Beträffande vilka krav som bör gälla för registrering av ett licensområde enligt huvudregeln – frågan berörs bl. a. i vpk-motionen Jo120 yrkande 3 – återkommer utskottet härtill i det följande.

När det gäller jakten på de områden som ej uppfyller kraven på licensområde ansluter sig utskottet till vad som i propositionen anförts om skälen för att ändra de nuvarande bestämmelserna som medger registrering av älgjaktområden för generell tilldelning. Utskottet anser således att det är angeläget att främja en jaktlig samverkan samt att motverka en fortsatt uppsplittring av licensområden. Det är vidare angeläget att finna ett system som i mesta möjliga mån tillgodoser bl. a. innehavare av mindre jaktmarker samtidigt som man främjar en produktionsanpassad avskjutning. Strävan måste också vara att åstadkomma ett system som är enkelt att administrera och inte drar för höga kostnader.

Utskottet har gjort ingående överväganden i denna fråga och bl. a. föranstallat om viss, kompletterande utredning angående effekterna av motionsförslagen om flerårslicenser för några utvalda älgvårdsdistrikt. I samband med uppvaktningar och hearing har representanter för jägarorganisationerna och statens naturvårdsverk lämnat upplysningar rörande älgjakten vilka varit av stort värde för utskottet.

Utskottet får anföra följande.

Som framgår av propositionen omfattar de registrerade licensområdena inom län med samordnad älgjakt drygt 95 % av älgmarksarealen. Områdena

registrerade för generell tilldelning upptar följaktligen en mycket liten andel av den totala jaktarealen. Antalet sådana områden är emellertid mycket stort, ca 20 000. Av landets ca 250 000 älgjägare är det något över 17 000 som jagar enbart inom jaktområden med generell tilldelning.

På licensområdena är för närvarande kortaste tillämpade jakttiden 30 dagar och den längsta 120 dagar. Jakttiden för områden med generell tilldelning är 2–5 dagar.

Vad beträffar utfallet av den samordnade älgjakten kan konstateras att jakten på licensområdena självfallet svarar för merparten av den avskjutning som sker. Under jaktåret 1985/86 t. ex. fälldes knappt 5 000 älgar på generell tilldelning och ca 106 000 älgar på licensområden. Totalt fälldes 128 112 älgar (Ds Jo 1986:1 s. 16). Ovanstående uppgifter kan leda till slutsatsen att avskjutningen i proportion till jaktarealen är i stort sett lika för områden med generell tilldelning och licensområden. Enligt vad utskottet erfarit förekommer emellertid en betydande snedfördelning i några av de berörda länen där bl. a. vissa "generellområden" redovisat en relativt hög avskjutning. Samtidigt bör framhållas att endast en mindre del av de jägare som totalt deltagit i den generella jakten fällt någon älg under den gångna tioårsperioden. Uppenbarligen är det en kombination av kort jakttid och små markområden som gett ett sådant resultat för den generella jakten. De förhållanden som utskottet nu påtalat måste rimligtvis påverka bedömningarna av i vilken utsträckning behovet av att vårda älgstammen kan tillgodoses genom en ändrad utformning av den generella jakten. Även om jakten på de nu ifrågavarande områdena inte nämnvärt kan påverka älgstammens utveckling i stort är det dock enligt utskottets mening viktigt att möjligheterna till produktionsanpassning av jakten på lokal nivå beaktas.

Regeringens förslag om fri kalvjakt under en kort jakttid har otvivelaktigt vissa fördelar, framför allt så till vida att det är enkelt att administrera och föga kostnadskrävande. Som föredraganden konstaterat torde förslaget också utgöra ett starkt incitament till samgående med andra markinnehavare för gemensam licenstilldelning. Enligt utskottets mening kan dessa fördelar till stor del bibehållas även i ett system som i något större utsträckning tillgodoser bl. a. innehavare av mindre markområden och ger en större del av jägarkåren möjligheter till jakt på vuxet djur.

Utskottet förordar för sin del ett system som till stora delar överensstämmer med jakt- och viltvårdsberedningens förslag såvitt avser områden som inte uppfyller kraven för licensområde. Sådana områden bör av länsstyrelsen kunna registreras för tilldelning av ett valfritt djur om året (vuxet djur eller kalv) under en kort jakttid. Beredningen har använt termen "särskilda licensområden" för nu ifrågavarande marker (SOU 1983:21 s. 266 f). Utskottet utgår från att samtliga områden som nu är registrerade för generell jakt kan bli föremål för prövning i enlighet med det sagda efter särskild ansökan. Bl. a. följande principer bör vara vägledande vid bedömningen huruvida särskilda skäl för registrering föreligger:

- om jakträttshavaren ansökt men vägrats att ansluta marken till angränsande licensområde;
- om angränsande licensområde tillstyrker en registrering;

- när det finns flera jägare inom ett mindre område som inte alla utan vidare kan beredas plats i en ny jaktgemenskap;
- vid ansökan av äldre jakträttshavare som inte tidigare deltagit i någon jaktsamverkan;
- om praktiska möjligheter saknas att få mark ansluten till angränsande licensområde.

Om en jakträttshavare vägrats anslutning till ett licensområde av den anledningen att han ej accepterat gängse regler inom licensområdet bör i allmänhet inte särskilda skäl för registrering anses föreligga. En grundläggande förutsättning för en registrering bör således vara att jakträttshavaren på området har visat att han är villig att samordna sin jakt med jakträttshavarna på angränsande marker. Detta krav kommer i allmänhet att innebära att en jakträttshavare på en mindre mark som har etablerat en samverkan med jakträttshavare på andra marker inte har några utsikter att få sin mark registrerad som eget licensområde om han utan godtagbara skäl bryter sig ur denna samverkan.

Det ligger i sakens natur att förutsättningarna för registrering av ett licensområde kan komma att förändras. Det bör därför finnas möjlighet att låta ett beslut om registrering gälla för begränsad tid eller tills vidare. Härigenom kan anslutnings- och samverkansfrågorna bli föremål för en fortlöpande uppmärksamhet. Detta bör gälla för samtliga typer av licensområden.

Utskottet är medvetet om att beslut i nu äsyftade ärenden om registrering i stor utsträckning måste grundas på skönsmässiga bedömningsgrunder. Det är därför viktigt att prövningen kan göras smidigt och enhetligt över hela landet. I sammanhanget kan noteras att föredraganden aviserat ett uppdrag till naturvårdsverket att i samarbete med statskontoret och övriga berörda myndigheter och organisationer utarbeta lämpliga rutiner för länsstyrelsernas registrering av licensområden och beslut om älgtilldelning (prop. s. 55).

På markområden som inte registreras som licensområde bör jakträttshavarna under en begränsad jakttid få fälla ett obegränsat antal kalvar. Det innebär att t. ex. jakträttshavare på marker med generell tilldelning – enligt nu gällande regler – som antingen väljer att inte ansöka om registrering eller får en ansökan härom avslagen får bedriva jakt efter enbart älgkalv.

Enligt den i propositionen föreslagna övergångsbestämmelsen får dock redan registrerade områden med generell tilldelning av vuxet djur och kalv behållas under en övergångstid. Utskottet tillstyrker förslaget i denna del och konstaterar att övergångstiden ger ytterligare möjligheter till samverkan om avskjutning och bildande av licensområden som är tillräckligt stora för en produktionsanpassad jakt.

Mot bakgrund av vad utskottet förordat ovan om registrering av licensområde efter särskild prövning anser utskottet däremot att de av regeringen föreslagna övergångsbestämmelserna om vissa äldre jägare inte längre fyller någon självständig funktion och därför kan avvaras.

Jakttiden för älgjakten bör bestämmas av länsstyrelsen efter samråd med företrädare för jägarna och andra berörda intressen. Tidpunkten för älgjaktens början bör bestämmas av regeringen eller naturvårdsverket.

Utskottets förslag tillgodoser delvis de motioner vari framförts yrkanden om bl. a. en högre tilldelning än enbart älgkalv för jakträttshavare på s. k. generellområden. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Jo116, Jo119, Jo120, Jo121 yrkande 1, Jo125, Jo126 yrkandena 2 (delvis) och 4, Jo702 och Jo767, samtliga i den mån de ej kan anses tillgodsedda med vad utskottet förordat.

Utskottet är inte berett att biträda yrkandet i motion Jo115 om bibehållande av reglerad älgjakt i Västmanlands län. Motionen avstyrks således.

Utskottet övergår härnäst till frågan om vilka krav som skall gälla för registrering av ett licensområde enligt huvudregeln. Frågan tas upp i motion Jo120 (vpk) yrkande 3. Enligt motionen bör det undvikas att man registrerar en mängd små licensområden, bestående av skiften som är insprängda i annat licensområde. Det finns exempel på licensområden som består av 7–8 skiften med stora avstånd emellan och där jakttagarna måste beträda andra jaktområden för att nå de olika skiftena. Licensområdena bör således enligt motionen vara någorlunda sammanhängande.

Utskottet ansluter sig till vad som i detta avseende anförts i propositionen (s. 44 f.). Föredraganden har bl. a. – i likhet med beredningen – anført att det är bra om det bildas stora och stabila licensområden. Som utskottet anført ovan är det också angeläget att jägarorganisationerna medverkar i ett system som är dynamiskt i den meningen att en förbättrad samordning hela tiden eftersträvas för bildande av licensområden som är tillräckligt stora för en produktionsanpassad jakt. Accepterandet av de minsta licensområdena bör närmast betraktas som ett steg på vägen mot den samordning som eftersträvas. Det bör tilläggas att ett älgjaktområde som består av en eller flera fastigheter eller fastighetsdelar enligt nu gällande jaktstadga om möjligt skall vara sammanhängande. Enligt utskottets mening bör det finnas möjlighet att något skärpa kraven på ett licensområde i förevarande avseende. Vad utskottet anført i anslutning till motion Jo120 yrkande 3 bör ges regeringen till känna.

Som utskottet anført inledningsvis är det angeläget att älgjakten och därmed sammanhängande frågor inte leder till höga kostnader i administrationen. Enligt regeringens förslag – som närmare redövisas i det följande under rubriken Vissa finansieringsfrågor m. m. – bör länsstyrelserna själva finansiera viltskadeersättningar och administrationen av älgjakten m. m. med fällavgifter. Det finns enligt utskottets bedömning anledning anta att förslagen ställer ökade anspråk på de medel som inflyter i form av fällavgifter. Utskottet anser därför att finansieringen av älgjaktens administration bör övervägas ytterligare. Det finns skäl som talar för att t. ex. ansökningar om registrering av licensområden och registerhållningen beläggs med en avgift. De fortsatta bedömningarna i detta ämne bör ankomma på regeringen. Utskottet föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer genom ett särskilt bemyndigande ges möjlighet att fatta de beslut om avgiftsfinansiering av älgjaktens administration som bedöms nödvändiga.

Regeringens förslag innebär sammanfattningsvis att jakten efter kronhjort i hela landet skall bedrivas som licensjakt inom särskild jakttid som regeringen bestämmer. Kronhjortsreservatet i Skåne avvecklas.

I motion Jo793 (m) framhålls bl. a. att avskjutningen av kronhjortstammen bör anpassas så att risken för viltskador minimeras. I t. ex. Blekinge län har kronhjortstammen vållat stora skador på skog och jordbruksgrödor. Vidare anför i motionen synpunkter på licensområdenas storlek, licenstilldelningen m. m.

När det gäller anpassningen av kronhjortstammen med hänsyn till risken för viltskador får utskottet hänvisa till sina överväganden i det föregående, vilka får anses tillgodose motionen i motsvarande del. I övrigt delar utskottet regeringens bedömning (prop. s. 48 f.) att det för närvarande inte finns anledning att detaljreglera jakten efter kronhjort. De berörda länsstyrelserna har redan en erfarenhet att bygga vidare på. Med det anförda avstyrker utskottet motion Jo793.

Jakten

Jakträtten m. m.

I ett avsnitt rörande jakträtten anför föredraganden att det inte finns anledning att frångå principen att jakträtten är knuten till äganderätten till mark. I övrigt innebär propositionen att de nuvarande bestämmelserna om jakträtten inom samfällighet samt på väg och järnväg behålls i huvudsak oförändrade.

En jordbruksarrendator skall även i fortsättningen vara tillförsäkrad jakträtt, om inte något annat har avtalats.

En preciserad bestämmelse om rätten till skyddsjakt förs in i jaktlagen.

När det gäller skyddsjaksbestämmelserna i materiellt hänseende har flera remissinstanser vänt sig mot beredningens uttalande att bestämmelsen om yrkesfiskarnas rätt att döda säl bör finnas kvar. För närvarande gäller att den som bedriver yrkesfiske får döda och behålla säl som tillfälligtvis påträffas vid fisket. Regeringen eller naturvårdsverket kan besluta om inskränkningar i den rätten. Inom de särskilt avsatta sälskyddsområdena är bestämmelsen dock inte tillämplig. Naturhistoriska riksmuseet har begärt att bestämmelsen skall ändras.

För egen del gör föredraganden följande bedömning. Det tycks råda en enig uppfattning att möjligheten till skyddsjakt på säl utnyttjas i mycket liten utsträckning. Detta förhållande bör innebära att behovet av den nuvarande bestämmelsen är begränsat. I ett läge där en kraftig nedgång i sälstammen och i sälarnas reproduktionsförmåga har konstaterats kan även en mycket begränsad skyddsjakt öka risken för utrotning, i varje fall av sälstammarna i Östersjön. Med hänsyn härtill bör den nuvarande bestämmelsen om skyddsjakt på säl inte föras över till den nya jaktlagen. Under vissa omständigheter kan det emellertid framstå som befogat att tillåta att ett visst eller vissa djur skjuts för att hindra skador på fångst och redskap. Ett sådant tillstånd bör dock lämnas först efter en prövning i det enskilda fallet. Regler

för sådana tillstånd kan meddelas med stöd av ett bemyndigande i den nya jaktlagen. I allmänhet kommer den som söker tillstånd inte att ha jakträtt på det område där skyddsjakten skall bedrivas. Det bör därför finnas en särskild bestämmelse som ger regeringen eller en förvaltningsmyndighet rätt att medge att skyddsjakt på säl skall få ske inom annans jaktområde. Den bestämmelsen bör, i likhet med vad som gäller för närvarande, omfatta också jakten på björn, varg, järv och lo. Med hänsyn till den inskränkning av skyddsjakten på säl som förslaget innebär vill föredraganden erinra om de bestämmelser som finns om ersättning för viltskador. För skador orsakade av säl kan ersättning lämnas, om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv svarar för de kostnader som föranleds av skadan.

Utskottets överväganden

Utskottet ansluter sig till vad i propositionen anförts om skyddsjakt på säl och avstyrker således motion Jo711 (m) vari yrkas att de nuvarande bestämmelserna om skyddsjakt på säl skall bibehållas.

I motion Jo720 (fp) påpekas att jägare i Sverige är förhindrade att gå över riksgränsen mellan Sverige och Norge för att spåra och avliva skadat vilt som passerat gränsen. Från djurskyddssynpunkt är det enligt motionären angeläget att Sverige tar initiativ till en ändring av gällande bestämmelser så att skadskjutet eller trafikskadat vilt får spåras över riksgränsen och avlivas. Frågan kan lämpligen tas upp i Nordiska rådet.

Utskottet erinrar om att det aktuella lagförslaget innehåller bestämmelser som innebär att en jägare har både rätt och skyldighet att uppsåra och avliva skadat vilt som tagit sig in på annans jaktområde (28 §). Bestämmelserna, som har sin motsvarighet i den nu gällande jaktstadgans 3 §, gäller självfallet endast inom svenskt territorium. Det finns dock enligt vad utskottet erfarit inget som hindrar att en norsk medborgare avlivar skadat vilt som kommit in på norskt område efter att ha skadskjutits på den svenska sidan. Det bör framhållas att ett bifall till motionen torde kräva ändringar i ett omfattande regelverk – delvis grundat på nordiska överenskommelser – angående dels in- och utresekontrollen i allmänhet, dels kontrollen av in- och utförelse av vapen. Utskottet är inte övertygat om att problemet är av den storleksordningen att sådana ingrepp i kontrollsystemet kan anses motiverade. Det synes enligt utskottets mening mera ändamålsenligt att man på frivillig väg etablerar någon form av kontaktsystem över gränsen som gör det möjligt att vid behov få biträde med eftersök av skadat vilt. Många gånger bör det t. ex. vara möjligt att kontakta vederbörande polismyndighet på andra sidan gränsen. Det kan tilläggas att det i Nordiska rådet – enligt vad utskottet erfarit – väckts en motion om gränssamarbete mellan de nordiska länderna. Det problem som tas upp i motion Jo720 kan självfallet aktualiseras även i detta sammanhang. Någon särskild framställning i ämnet från riksdagens sida anser utskottet dock inte påkallad.

En fråga som närmast rör jaktmedlen tas upp i motion Jo748 (vpk). Enligt motionären har naturvårdsverkets tester av vissa fällor dragit ut på tiden. Flera fällor, bl. a. dränkningsfällor, kan därför marknadsföras alltjämt. För att testverksamheten skall nå sitt syfte bör även förbud införas mot försäljning och marknadsföring av icke typgodkända fällor.

Hithörande frågor berörs i propositionen i ett avsnitt som rubriceras Jaktens bedrivande (s. 60–62). En allmän aktsamhetsregel föreslås, som innebär att jakten skall bedrivas så att människor och egendom ej utsätts för fara. Vid jakten får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver. Regeringen får föreskriva att vapen och jaktmedel skall vara av godkänd typ.

För att tillgodose djurskyddsintresset vid jakt finns, förutom allmänna bestämmelser om hur jakten skall bedrivas och om eftersök av sårade djur, en ganska omfattande detaljreglering av vilka vapen och vilka fångstredskap som får användas. I fråga om skjutvapen har det sedan länge ställts noggrant utformade krav för att jakten skall genomföras effektivt med minsta möjliga lidande för djuren. När det gäller fällor och andra fångstredskap har det för några år sedan i samma syfte införts krav på typgodkännande. Flera remissinstanser har framhållit vikten av att prövningen av olika redskapstyper sker med anlitande av det kunnande och den expertis som finns knuten till lantbruksstyrelsen. Vad remissinstanserna anfört är enligt föredragandens mening redan tillgodosett genom att naturvårdsverket har ålagts att svara för prövningen efter samråd med lantbruksstyrelsen.

Även i fortsättningen skall det finnas möjlighet att kräva tillstånd för användningen av vissa fångstanordningar.

Utskottet utgår från att saluförande av fällor eller andra jaktmedel som ej godkänts av naturvårdsverket i vissa fall kan regleras med stöd av marknadsföringslagen (1975:1418). Motion Jo748 torde därför inte påkalla någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet har ingen erinran mot de överväganden i övrigt som redovisats i propositionen under rubrikerna Jakträtten och Jaktens bedrivande. Lagstiftningen om jaktvårdsområden behandlas dock särskilt (se nedan).

Lagen om jaktvårdsområden

I några motioner framförs krav på ändringar i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden (JVOL).

Enligt motion Jo753 (m) har arealkravet i 7 § JVOL utgjort ett försvarande moment för nybildning och ombildning av jaktvårdsområden. De större enskilda markinnehavarna ställer sig ofta avvisande i dessa frågor. Motionärerna föreslår att lagen ändras så att majoritetskravet för beslut om bildande av jaktvårdsområde omfattar minst två tredjedelar av den mark det är fråga om. Motsvarande ändringar bör göras i de paragrafer som anger förutsättningarna för stadgeändring resp. upplösning av ett jaktvårdsområde.

Enligt motion Jo779 (m) har bestämmelserna om uteslutning av en fastighet ur ett jaktvårdsområde skapat viss rättsosäkerhet. Oklarheter har uppstått i samband med försäljning och fastighetsbildning om huruvida en fastighet ingår i ett jaktvårdsområde eller ej. Motionärerna föreslår att länsstyrelsen alltid skall ha befogenhet att i särskilt beslut ange vilken status en fastighet har inom ett jaktvårdsområde.

Den starkaste kritiken mot lagstiftningen om jaktvårdsområden framförs i motion Jo774 (c). Motionärerna tar främst sikte på de rättigheter som tillkommer ägare av mindre markområden inom ett jaktvårdsområde. Flera

exempel anförs på hur sådana medlemmar under lång tid hindrats från att utöva sin jakträtt på den egna fastigheten. Motionen utmynnar i en hemställan om förslag om ändringar i JVOL som kan leda till en förstärkning av den enskildes rättssäkerhet.

Även Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare har vid en uppvaktning inför utskottet redovisat vissa missförhållanden i fråga om tillämpningen av JVOL.

I likhet med vad som anförs i propositionen (s. 53 f.) anser utskottet det angeläget inte minst från viltvårdssynpunkt att en ökad nybildning av jaktvårdsområden kommer till stånd. Det bör, som föredraganden uttalat, undersökas om det finns några särskilda hinder mot en sådan utveckling. De uppgifter som framkommit i motionerna och i annat sammanhang tyder enligt utskottets mening på att det finns vissa brister i lagstiftningen som motverkar en ökad nybildning av jaktvårdsområden men som också ger möjlighet att i ett existerande jaktvårdsområde reglera jaktutövning m. m. på ett sätt som innebär att vissa medlemmars intressen åsidosätts. I propositionen aviseras emellertid ett uppdrag till naturvårdsverket att närmare följa och studera verksamheten med bildandet av jaktvårdsområden. På grundval av en sådan studie skall verket analysera vilka faktorer som påverkar jaktvårdsområdesbildningen och redovisa vilka hinder som eventuellt måste undanröjas eller vilka andra åtgärder som bör vidtas för att få till stånd en ökad områdesbildning. Utskottet utgår från att de synpunkter som framförs i de ovan redovisade motionerna beaktas i detta sammanhang. Något särskilt riksdagsuttalande härom synes inte påkallat. I anslutning till motion Jo779 bör påpekas att propositionen innehåller förslag om ändring av 29 § JVOL som innebär att en jaktvårdsområdesförening skall underrätta länsstyrelsen om beslut att utesluta en fastighet ur jaktvårdsområdet. Ändringen är föranledd av en framställning från naturvårdsverket som hänvisat till att länsstyrelsen bör ha kännedom om beslutade uteslutningar för att ha en aktuell kunskap om jaktvårdsområdenas omfattning. Samtliga nu aktuella motioner får anses besvarade med vad utskottet anfört.

Regeringens förslag tillstyrks såvitt avser 29 § JVOL.

Upplåtelse av jakträtt m. m.

Under denna rubrik behandlas frågor om prissättning och utbud av jakttillfällen m. m. och om upplåtelse av jakträtt.

Prissättning, utbud

I propositionen framhålls att samhället bör stödja jaktintresset genom att skapa så goda förutsättningar som möjligt för jakten. Ett sätt att lämna ett sådant stöd är att genom en lagreglering förbättra villkoren vid jakträttsupplåtelser. Det har under flera år förts en livlig debatt om avgifterna vid upplåtelse för jakt och eventuella åtgärder för att dämpa avgiftsökningen.

Av beredningens redovisning framgår att problemet med höga och kraftigt stigande upplåtelseavgifter främst gäller jaktmarker i närheten av de större tätorterna. Det gäller också upplåtelser i vissa enskilda fall där prissättningen på ett uppseendeväckande sätt avvikit ifrån den mera allmänt tillämpade.

Vad beträffar arrendeavgifterna vid upplåtelse av mark för älgjakt har den särskilde utredaren undersökt prisutvecklingen från den tidpunkt då beredningen avslutade sin undersökning. Även utredaren kommer till det resultatet att den allmänna prisnivån inte kan anses vara oskäligt hög, men att det förekommer anmärkningsvärda undantag. Med hänvisning till några exempel på ovanligt höga upplåtelseavgifter, inte sällan som ett resultat av ett anbudsförfarande, har det i olika sammanhang ifrågasatts om inte en allmän priskontroll borde införas.

Föredraganden medger att det kan finnas tendenser till en utveckling som leder till att företrädesvis ekonomiskt starka personer får möjlighet att jaga. Denna utveckling bör emellertid brytas med andra medel än en regelrätt priskontroll. I den frågan finner föredraganden det tillräckligt att som beredningen har gjort hänvisa till de praktiska hinder som föreligger mot en effektiv kontroll. Bl. a. försvårar de otaliga variations- och kombinationsmöjligheterna när det gäller avtalsvillkoren vid jakträttsupplåtelse införandet av ett hanterligt kontrollsystem. En viss möjlighet att få upplåtelseavgiftens skälighet prövad bör emellertid finnas.

Ett av de främsta medlen för att dämpa prisutvecklingen bör vara att öka utbudet av jakttillfällen och då helst i former som inte verkar prisuppdrivande. Med hänsyn till den stora betydelse jakten och viltvården har som rekreativskälla är det önskvärt att möjligheterna till jaktutövning tas till vara. Det kan därför vara motiverat att från det allmännas sida främja olika åtgärder som ökar utbudet av jakttillfällen. Mot den bakgrunden har den särskilde utredaren haft i uppdrag att överväga och föreslå åtgärder för att efterfrågade jaktmöjligheter skall kunna erbjudas och att detta kan ske på rimliga villkor.

Den särskilde utredaren har undersökt vilket utrymme det finns för ytterligare upplåtelser av älgjakt på mark i det allmännas ägo och på bolagsmarken. Enligt utredaren finns det inte någon helt outnyttjad älgmark tillgänglig, åtminstone inte i någon större omfattning. Däremot finns det utrymme för fler jägare på den mark som används för älgjakt. Den bedömningen, som delas av flertalet av remissinstanserna, har lagts till grund för förslag till hur dessa jaktmöjligheter skall ställas till jägarnas förfogande.

Ytterligare upplåtelser kan antingen ske genom att nya jägare tas in i etablerade jaktlag eller genom att jakt erbjuds i form av korttidsupplåtelser. Det är främst på mark i allmän ägo som den sistnämnda upplåtelseformen kan vara aktuell. Jaktlag på såväl allmän som privat mark kan emellertid också erbjuda korttidsjakt dels genom att ta emot jaktgäster, dels genom att i andra hand upplåta jakttillfällen som jaktlagets medlemmar inte själva utnyttjar. Det är lättare att administrera och marknadsföra sådana upplåtelser om medlemmarna i jaktlaget bildat ett jaktvårdsområde.

Föredraganden vill liksom utredaren understryka vikten av att domänverket anpassar sitt jaktutbud så att efterfrågan på jakttillfällen kan tillgodoses så långt det är möjligt. Av domänverkets remissyttrande framgår också att verket är berett att medverka för att åstadkomma ett ökat jaktutbud. För att ge flera personer möjlighet till älgjakt men även annan jakt i de former som utredaren anvisat krävs emellertid också att jägarna med större öppenhet än hittills är beredda att utöka det egna jaktlaget med ytterligare medlemmar

eller på annat sätt ställa ytterligare jaktmöjligheter till förfogande. För att stimulera en sådan utveckling krävs utbildning och information. Det bör vara en uppgift för jägarorganisationerna att svara för sådana insatser. Medel ur jaktvårdsfonden kommer att ställas till förfogande för ändamålet.

Medel ur jaktvårdsfonden bör vidare användas för att stödja en intensifierad och utökad förmedlingsverksamhet. Förmedlingsverksamheten bör tas om hand av en lokal samrådsgrupp. Frågan om bildande av sådana grupper återkommer föredraganden till i samband med behandlingen av administrationsfrågorna.

Ytterligare en väg att bereda flera jägare tillgång till jakt är att upplåta mark till en jaktförening i stället för till enskilda personer. Om skilda jaktintressen är företrädade bland föreningens medlemmar, kommer jakten att bedrivas i olika former och efter olika slags vilt, och därmed bör jaktmarken kunna utnyttjas effektivare. I fråga om den samhällsägda marken har flera kommuner, däribland Malmö kommun, valt en form för föreningsupplåtelse som samtidigt är till fördel för viltvården. Malmö kommun upplåter huvuddelen av sina marker till en viltvårdsförening som verkar för utbildning av jaktintresserade personer i viltvård och därtill hörande frågor. Kommunen svarar för kostnaderna för material till fasta anläggningar för viltvård medan föreningen har ansvaret för och bekostar utbildningen av jägare och allt fältarbete som krävs för viltvården. För att fullgöra de olika uppgifterna skall föreningen utse ett visst antal funktionärer. Föreningsmedlemmarna får jaga efter att ha löst dagkort vars pris bestäms med hänsyn till viltart och jaktområde. Enligt föredraganden är det till fördel för jägare och jaktintresserade om upplåtelser i liknande former blir vanliga både när det gäller kommunal mark och annan mark. För markägarna innebär upplåtelseformen att de kan räkna med en från viltvårdssynpunkt välskött mark. Som beredningen har påpekat bör jägarorganisationerna kunna biträda vid den föreningsbildning som behövs för att upplåtelser till jakt- eller viltvårdsföreningar skall bli mera allmänt förekommande. Domänverket har i sitt remissyttrande över beredningens betänkande förklarat att verket kommer att eftersträva att i större utsträckning upplåta jakträtten till jaktklubbar i stället för till enskilda personer. För att underlätta bildandet av klubbar tillhandahåller domänverket ett tryckt förslag till stadgar.

Ett ökat utbud av jakttillfällen kan också åstadkommas genom att marker som hittills inte alls eller bara i viss utsträckning utnyttjats för jakt ställs till ägarnas förfogande. Exempel på marker som för närvarande utnyttjas bara delvis är de stora arealer på vilka endast älgjakt bedrivs.

Beredningen har föreslagit att det utarbetas ett normsystem för prissättning av jakträttsupplåtelser. Syftet är att få till stånd en allmän tillämpning av ett system, enligt vilket vissa bestämda faktorer läggs till grund för beräkning av upplåtelseavgiften. Enligt förslaget bör systemet bygga på att en arealavgift betalas för småviltjakten och att därutöver olika tilläggsavgifter betalas för jakten efter klövvilt. Tilläggsavgifterna bör inte tas ut i form av förskottsavgifter. Vill man använda prissättningen för att åstadkomma en ökad avskjutning bör det i stället ske genom att avgifter tas ut med en fallande avgiftsnivå för det antal djur nyttjanderättshavaren har rätt att fälla.

Föredraganden ansluter sig till förslaget. Det bör vara en uppgift för jägarorganisationerna att utarbeta och ge spridning åt ett normsystem av det slag som beredningen har förordat. Om man kan få till stånd en allmän tillämpning av ett system, enligt vilket vissa bestämda faktorer läggs till grund för beräkning av upplåtelseavgiften, ökar möjligheterna att göra jämförelser med andra upplåtelser och bedöma avgiftens skälighet. Värdet av ett sådant normerande system skulle öka ytterligare om organisationerna dessutom periodiskt publicerade sammanställningar över tillämpade upplåtelseavgifter för olika delar av landet.

I en vpk-motion från allmänna motionstiden 1986, 1985/86:Jo732, uttrycks farhågor för att ekonomiska intressen alltmer gör sig gällande i den svenska jakten. Denna utveckling är till nackdel både för viltvården och för jägarna. Liknande synpunkter framförs i motion Jo120 (vpk) yrkande 4. Båda motionerna innehåller krav på lagstiftning om förbud mot anbudsförfarande vid utarrendering av jakt. I den förstnämnda motionen finns också ett yrkande om en priskontroll (prisreglering) av arrendepriiserna för älgjakt.

Aven i motion Jo787 (s) anförs synpunkter på prisutvecklingen. Motionärerna anförs att jakten alltmer kommersialiseras och att vi kommer allt längre bort från arbetarrörelsens mål att ekonomin inte får vara ett hinder för en stimulerande rekreation. Kostnaderna för jakträttsupplåtelser och andra kostnader för jakten måste enligt motionen på allvar ses över med syftet att få en effektiv priskontroll.

Utskottets överväganden

Utskottet delar föredragandens bedömning att det finns tendenser till en utveckling som leder till att företrädesvis ekonomiskt starka personer får möjlighet att jaga. Så till vida instämmer utskottet även i de synpunkter som framförs i motionerna 1985/86:Jo732, Jo120 och Jo787. En ohämmad prisutveckling är inte till fördel vare sig för viltvården eller jägarna. Som föreslagits i propositionen bör emellertid denna utveckling brytas med andra medel än en regelrätt priskontroll. Det är angeläget att de åtgärder som redovisas i propositionen kommer till stånd och prövas. I avbidan på resultatet av de olika insatser som nämnts är utskottet nu inte berett att förorda någon typ av offentligrättslig priskontroll, utöver den prövning av avgiftens skälighet som innefattas i förslaget om stärkt besittningsskydd vid jakträttsupplåtelse (se nedan). Utskottet utesluter dock inte att frågan om en priskontroll kan behöva aktualiseras på nytt, om de föreslagna åtgärderna inte förmår dämpa prisutvecklingen. Vad utskottet anfört om priskontroll bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses till stor del syftet med motion Jo787 samt yrkande 1 i motion 1985/86:Jo732.

Förslaget i de båda vpk-motionerna om lagstiftning mot anbudsförfarande vid utarrendering av jaktmark m. m. är utskottet, på skäl som delvis sammanfaller med de ovan redovisade, inte berett att biträda. Utskottet avstyrker således motion 1985/86:Jo732 yrkande 2 och motion Jo120 yrkande 4.

Som nyss anförts ger regeringsförslaget möjlighet att i vissa fall få till stånd en prövning av arrendeavgiftens skälighet i arrendenämnden (19 §). Enligt specialmotiveringen torde arrendenämndens prövning av avgiftens storlek främst få grundas på en jämförelse med den prissättning som i allmänhet tillämpas i regionen. Nämnden bör kunna få ledning för sin bedömning bl. a. genom uppgifter om den prisnivå som gäller för upplåtelser på statens marker och bolagsmarkerna.

Andra frågor som rör villkoren vid upplåtelser av jakträtt är upplåtelsetidens längd och nyttjanderättshavarens möjligheter att få den tiden förlängd. Frågorna har diskuterats med hänvisning till att en förstärkt rätt att få behålla en upplåten jakträtt kan förutsättas stimulera till viltvårdsåtgärder som vanligen ger resultat först på längre sikt.

Enligt föredraganden finns det med hänsyn till viltvården starka skäl för att ge den som innehar jaktmark med nyttjanderätt ett visst besittningsskydd. Detta skydd bör emellertid begränsas till att gälla fall när jakträttsupplåtelsen redan från början givits en bestämd, längre varaktighet. Skyddet bör utformas efter mönster av vad som gäller i fråga om jordbruksarrenden som är förenade med besittningsskydd. Ett avtal om jakträttsupplåtelse som slutits för viss tid som överstiger ett år skall förlängas automatiskt om avtalet inte sägs upp. Förlängningen bör gälla en tid som motsvarar den ursprungliga upplåtelsetiden, dock längst fem år. Även när fastighetsägaren säger upp avtalet bör nyttjanderättshavaren i allmänhet ha rätt till förlängning. Fastighetsägaren skall dock bli löst från avtalet när det föreligger sådana omständigheter som beredningen har hänvisat till i sitt förslag (se 17 § lagförslaget). Godtar inte nyttjanderättshavaren en uppsägning bör det åligga fastighetsägaren att hänskjuta tvisten till arrendenämnden och därigenom få ett beslut i frågan. Även tvister om upplåtelsevillkoren för en ny avtalsperiod bör hänskjutas till arrendenämnden.

Enligt motion Jo126 (m) yrkandena 2 och 4 är jakten främst en fritidssysselsättning och rekreation. De sociala och ekonomiska skäl som är grunden för besittningsskyddet vid jordbruksarrende föreligger ej vid jakträttsupplåtelse. Nuvarande regler om jaktarrende får anses tillräckliga. Motionärerna yrkar avslag på lagförslaget i motsvarande del (15–22 §§).

Liknande synpunkter framförs i motion Jo746 (c). Vidare påpekas att lagförslaget kan resultera i ett minskat utbud av långsiktiga jakttillfällen och en ökning av arrendenämndernas arbetsbörda. Även i denna motion yrkas avslag på förslaget i motsvarande del.

Utskottets överväganden

Genom regeringens förslag kommer för flertalet nya jakträttsupplåtelser att gälla regler som nära ansluter till dem som gäller vid jordbruksarrende. Det finns en viss risk att den föreslagna ordningen kan leda till att vissa fastighetsägare i fortsättningen väljer att upplåta jakträtt genom avtal som endast gäller tills vidare eller för viss bestämd tid, som inte överstiger ett år. Utskottet utgår emellertid ifrån att flertalet markägare bör vara intresserade av att få en nyttjanderättshavare som är villig att åta sig en effektiv och

långsiktig viltvård på fastigheten. Som i propositionen framhållits bör fastighetsägarna i allmänhet ha ett starkt intresse av att teckna avtal på en bestämd tid som inte är alltför kort. Med de föreslagna reglerna behöver fastighetsägaren inte heller befara att han skall undandras möjligheterna att i en framtid tillgodose sitt eget eller närståendes jaktintresse. För nyttjanderättshavaren innebär bestämmelserna främst att han kan undgå att tvingas godta villkor som inte är skäliga för att behålla sin jaktmark.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag i förevarande delar och avstyrker motionerna Jo 126 yrkandena 2 (delvis) och 3 samt Jo 746.

Jakten inom renskötselområdena

Föredraganden anser i likhet med beredningen att det föreslagna älgjaktssystemet bör gälla också för jakten inom renskötselområdena. Det är självfallet angeläget från älgvårdssynpunkt att älgjakten också inom dessa områden bedrivs som en produktionsanpassad jakt. Det ligger också ett stort värde i att få en för hela landet enhetlig ordning för älgjakten. Av mycket stor betydelse är också att det för älgjakten kommer att gälla sådana regler att den kan genomföras på ett från säkerhetssynpunkt fullgott sätt.

De nuvarande jaktliga förhållandena inom renskötselområdena beskrivs i propositionen (s. 45 f.) på följande sätt. Medlem i sameby får jaga på utmark inom de delar av byns betesområde som hör till renbetesfjällen eller lappmarkerna, när renskötsel är tillåten där. Denna jakträtt, som givetvis är underkastad de begränsningar som följer av jaktlagstiftningen, gäller på både statlig och privat mark. Av intresse för älgjakten är i första hand dels markerna på renbetesfjällen i Jämtlands län och ovanför odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län, dels de marker nedanför odlingsgränsen i de båda sistnämnda länen där renskötsel får bedrivas året runt. Den jakträtt som tillkommer medlemmarna i en sameby ingår i den bruksrätt som renskötselrätten utgör. Emellertid har samerna inte ensamrätt till jakten. Märkägaren har den jakträtt som följer med äganderätten till marken och samerna kan till stöd för sin jakträtt hänvisa till att den ingår i renskötselrätten.

Såvitt gäller markerna på renbetesfjällen och markerna ovanför odlingsgränsen kan enligt rennäringslagen lantbruksnämnden besluta om upplåtelse av markägarens jakträtt på kronomarken. En förutsättning för en sådan upplåtelse är att den kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötelsen. Vidare krävs att upplåtelsen är förenlig med god jaktvård och kan ske utan besvärande intrång i samernas rätt till jakt. Det sistnämnda innebär bl. a. att upplåtelsen inte får avse en ensamrätt till jakt inom ett visst område som utesluter samernas rätt att jaga inom samma område. Den avgift som bestäms vid upplåtelsen tillfaller till hälften samefonden och till hälften samebyn. Nedanför odlingsgränsen förvaltas kronomarken av domänverket. För domänverkets upplåtelse gäller inte de nyssnämnda restriktionerna av hänsyn till rennärigen.

Inom betesområden ovanför odlingsgränsen finns också privatägd mark. I Västerbottens län är ungefär en tredjedel av marken ovanför odlingsgränsen i enskild ägo. Motsvarande andel i Norrbottens län är ungefär en tiondel.

Också inom de enskilt ägda markerna på ömse sidor om odlingsgränsen finns en "dubbel jakträtt".

JoU 1986/87:15

I motionerna Jo118 (m), Jo121 (fp) och Jo129 (c) ifrågasätts den i propositionen gjorda redovisningen av jakträten inom renskötseområdena. Motionärerna vänder sig främst mot uttalandet att lantbruksnämnden kan besluta om upplåtelse av *markägarens* jakträtt på kronomarken. Enligt motionerna bör riksdagen uttala att propositionen i denna del inte innebär något ställningstagande i anhängiggjorda eller kommande rättstvister mellan staten och samerna angående innehållet i den bruksrätt som renskötseträten utgör.

I motion Jo118 yrkas dessutom att 10 § lagförslaget jämkas så att uttrycket "samernas rätt att jaga" ersätts med "samernas jakträtt".

Representanter för Landsförbundet svenska samer har muntligt och skriftligt anfört synpunkter på regeringsförslaget från bl. a. juridiska, historiska och folkrättsliga utgångspunkter.

Föreningen för Jämtlands läns fjällbygd har med hänsyn bl. a. till vissa säkerhetsaspekter gjort invändningar mot förslaget om "överlappande licensområden".

Utskottets överväganden

Utskottet erinrar om att de materiella bestämmelserna om samernas jakträtt m. m. finns i rennäringslagen (1971:437). Den nu aktuella bestämmelsen i lagförslaget, 10 § tredje stycket jaktlagen, innehåller endast en hänvisning till de särskilda bestämmelserna i rennäringslagen. Det avsnitt i propositionen som motionärerna åsyftar innefattar en redovisning bl. a. av rennäringslagens och rennäringsförordningens bestämmelser om upplåtelse av jakträtt på renbetesfjällen och inom områden ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition. Det bör framhållas att frågan huruvida vissa rättigheter tillkommer samerna på annan grund än rennäringslagstiftningen m. m. i första hand skall avgöras av domstol. Det arbete som pågår i samerättsutredningen kommer givetvis också att få betydelse i frågor som rör samernas rättsliga ställning. De överväganden resp. lagförslag som den nu aktuella propositionen innefattar bör enligt utskottets mening inte uppfattas som annat än en redovisning av rennäringslagens bestämmelser och bör ej heller påverka bedömningar som görs i annat sammanhang av hithörande frågor. Vad utskottet anfört får anses tillgodose syftet med motionerna Jo118 yrkande 2, Jo121 yrkande 3 och Jo129.

Med hänvisning till det ovan anförda tillstyrker utskottet vidare regeringens förslag till lydelse av 10 § tredje stycket jaktlagen och avstyrker motion Jo118 yrkande 1.

Utskottet övergår härefter till frågan om älgjaktens bedrivande inom renskötseområdena. Regeringens förslag (s. 46 f.) innebär i korthet att all jakt skall ske i form av licensjakt. Fördelningen av jakten mellan samerna och övriga jakträttshavare skall ske med beaktande av både säkerhetskraven och de rättigheter som tillkommer samerna enligt rennäringslagen. Utskottet har ingen erinran mot vad i propositionen anförts om älgjakten inom renskötseområdena. Utskottet utgår från att kraven på en från säkerhets-

synpunkt godtagbar jakt kommer att väga tungt och att de kan tillgodoses inom ramen för det samrådssystem som förordas i propositionen.

JoU 1986/87:15

Administrationen av jakten och viltvården

Statens naturvårdsverk är den centrala förvaltningsmyndigheten för ärenden om jakt och viltvård, medan länsstyrelserna är den regionalt ansvariga myndigheten.

Till naturvårdsverkets uppgifter hör bl. a. att ta initiativ till och följa den forskning som rör viltet samt initiera och genomföra undersökningar och utredningar i frågor om jakt och vilt. Verket meddelar generella föreskrifter om viltvård och jakt till ledning för bl. a. länsstyrelsernas beslut och handlägger en rad olika ärenden enligt jakt- och naturvårdslagstiftningen.

Länsstyrelsen är prövningsmyndighet i första instans i en mängd olika jakt- och viltvårdsärenden. Det gäller exempelvis ärenden om bildande av jaktvårdsområden och om tillstånd till licensjakt efter olika djurslag. Länsstyrelsen beslutar också om ersättning för skador på gröda och trädgårdsodlingar orsakade av älg. Den utan jämförelse största ärendegruppen är den som rör administrationen av älgjakten.

I län där det bedrivits försöksverksamhet med samordnad älgjakt finns en till länsstyrelsen knuten länsälgnämnd. Nämndens uppgift är att vara rådgivande organ åt länsstyrelsen i frågor om älgvård och i ärenden om åtgärder för att motverka älgskador. Av nämndens åtta ledamöter utses två efter förslag av lantbruksnämnden och skogsvårdsstyrelsen och två efter förslag av jägarnas organisationer i länet. Av de övriga ledamöterna skall två representera friluftsliv- och naturvårdsintresset, varav en det rörliga friluftslivet, samt en ledamot ha särskild kunskap i frågor rörande trafiksäkerhet och vilt. Fordrar ett ärende särskild sakkunskap får nämnden anlita någon lämplig person som sakkunnig. I de län där försök gjorts med reglerad älgjakt finns i stället en älgnämnd med uppgifter och sammansättning som liknar länsälgnämndernas.

På det regionala planet är också andra myndigheter engagerade i administrationen av jakten och viltvården. Det gäller främst polisen, skogsvårdsstyrelsen och lantbruksnämnden.

Utanför kretsen av olika myndigheter finns flera frivilligorganisationer som fullgör administrativa uppgifter och då främst inom den praktiska viltvården. Dit hör de båda jägarorganisationerna, Svenska jägareförbundet och Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare samt Svenska naturskyddsföreningen och Sveriges ornitologiska förening.

Svenska jägareförbundet biträder centralt och, genom sina länsjaktvårdsföreningar, regionalt myndigheterna med sakkunnigutlåtanden och sammanställningar av uppgifter som underlag för myndigheternas beslut. Bakgrunden till Jägareförbundets särställning i det hänseendet är att förbundet genom riksdagsbeslut år 1938 och år 1951 anförtratts ledningen av det praktiska jakt- och viltvårdsarbetet i landet. Till arbetsuppgifterna hör bl. a. att följa viltvårdens och viltstammarnas utveckling och sprida kännedom om denna utveckling genom upplysning, information och propaganda. Förbundet skall tillhandagå jägarna, den vilt- och naturvårdsintresserade

allmänheten och andra intresserade med råd och upplysningar i jakt- och viltvårdsfrågor. Ordföranden i förbundets överstyrelse utses av regeringen. Naturvårdsverket utser en ledamot och en suppleant i överstyrelsen liksom en revisor med suppleant för denne. Förbundet är indelat i 25 länsföreningar. Länsföreningarna är i sin tur indelade i kretsar som i huvudsak följer kommungränserna. Det finns sammanlagt 374 jaktvårdskretsar.

Föredraganden anför att det inte finns skäl för någon mer ingripande förändring av den nuvarande administrationen på jaktens och viltvårdens område. Arbetsfördelningen mellan å ena sidan myndigheterna, dvs. i första hand naturvårdsverket och länsstyrelserna, och å andra sidan frivilligorganisationerna bör ske efter samma principer som hittills. Det innebär att Svenska jägareförbundets ansvar för jakten och den praktiska viltvården har sin grund i att förbundet organiserar en stor del av landets jägare. Förbundets personal förutsätts lämna råd och upplysningar om viltvård och jakt till myndigheter, företag, organisationer och enskilda. Även andra arbetsuppgifter av samma karaktär kan ingå i förbundets verksamhet. Däremot bör det endast undantagsvis, och då med särskilt lagstöd, bli fråga om att uppdraga åt förbundet att fullgöra någon myndighetsutövning, dvs. besluta i ärenden som rör förmåner och skyldigheter för enskilda och organisationer.

I propositionen anförs vidare att det bör finnas en lokal organisation för gemensam diskussion och planering av särskilda åtgärder för viltet. Det kan ske genom att en lokal samrådsgrupp upprättar ett program över vilka åtgärder som är önskvärda och därefter vid en sammankomst med markägare, jägare och andra personer engagerade i naturvårdsarbetet diskuterar hur programmet bör genomföras. Med hänsyn till skadeutvecklingen bör möjligheten att utnyttja den lokala skogsvårdsexpertisens erfarenheter, t. ex. skogsvårdskonsulenternas, tas till vara i detta sammanhang. En lokal samrådsgrupp bör vidare kunna få stor betydelse för utbyte av information i frågor som rör den fysiska planeringen och trafiksäkerheten. En samrådsgrupp kan också få betydelse som förmedlare av upplåtelse av jaktmark och andra möjligheter till jakt.

De lokala samrådsgrupperna bör enligt föredraganden inte göras till något obligatorium. På vissa håll kan det ligga närmast till hands att kommunen tar initiativ till bildandet av en samrådsgrupp. Det finns kanske redan en lämplig organisatorisk enhet inrättad för viltvård eller naturvård i allmänhet. Det bör emellertid inte heller vara något hinder mot att någon av jägarorganisationerna svarar för att bilda en samrådsgrupp i kommunen. Gruppen bör emellertid vara fristående från styrelserna för de lokala jägarsammanslutningarna. Förhållandena i den enskilda kommunen bör få bli avgörande för tillkomsten av samrådsgruppen liksom för dess sammansättning.

I fråga om den regionala administrationen föreslås att till varje länsstyrelse knyts en nämnd med endast rådgivande funktion. Med en breddning av rådgivningen till att gälla också annat vilt än älg bör nämnden i fortsättningen benämnas länsvilt-nämnd. Beträffande länsvilt-nämndens sammansättning anser föredraganden att de nuvarande bestämmelserna om länsälgnämndens ledamöter kan behållas i huvudsak oförändrade. Det innebär, till skillnad från vad beredningen har förordat, att lantbruksnämnden och skogsvårdsstyrelsen även i fortsättningen bör få föreslå var sin ledamot i nämnden och att

en av ledamöterna skall ha särskild kunskap i frågor rörande trafiksäkerhet och vilt. I länsviltnämnden bör det emellertid också finnas en representant för skogsägarna. Detta med hänsyn till det allvarliga problem som älgskadorna på skog innebär. I förhållande till den nuvarande länsälgnämnden bör det alltså i länsviltnämnden ingå ytterligare en ledamot. Vad beträffar frågan om hur samerna skall ges möjlighet att företräda sina intressen i ärenden om jakt och viltvård som handläggs av länsstyrelsen får det övervägas om det skall ske genom representation i länsviltnämnden i länen med renskötsel och om de i dessa län försöksvis inrättade rovdjursgrupperna skall permanentas. Det bör ankomma på regeringen att meddela föreskrifter om hur länsviltnämnderna skall utses och om eventuella rovdjursgrupper. I och med att länsviltnämnderna inrättas kan de nuvarande länsälgnämnderna och älgnämnderna avskaffas.

I motion Jo784 (s) understryks behovet av en klar och odiskutabel gränsdragning mellan myndigheter och frivilligorganisationerna på jaktens område. En grundtanke i motionen är att resurser bör överföras till bl. a. länsstyrelserna, som trots en ökad arbetsbörda på jakt- och viltvårdsområdet saknar egen expertis i dessa frågor. Dessa resurser kan erhållas genom att jaktvårdsfonden avskaffas och medlen tillförs statsbudgeten. Jaktkortsregistret, som handhas av Svenska jägareförbundet, bör överföras till ansvarig myndighet, "förslagsvis postens adressregister". De statliga bidragen till de båda jägarorganisationerna bör utgå på lika grunder och baseras på organisationernas medlemstal.

Frågor om medelstilledningen till jägarorganisationerna tas även upp i motionerna Jo785 (s) och Jo792 (c). Motionerna går i huvudsak ut på att de båda jägarorganisationerna till stor del utför likvärdiga arbetsuppgifter och att därför de statliga bidragen bör fördelas mera rättvist än vad som nu sker. Den förstnämnda motionen utmynnar i ett krav på översyn av bidragsgivningen i syfte att uppnå ökad jämställdhet mellan organisationerna. Enligt motion Jo792 bör riksdagen ur jaktvårdsfonden anslå medel till Jägarnas riksförbund-Landsbygdens jägare för 1987 års verksamhet med 1 200 000 kr.

I motion Jo832 (s) föreslås en översyn av jakttidsberedningens sammansättning med syfte att uppnå en bättre balans mellan de rent jaktliga intressena å ena sidan och å andra sidan friluftslivets och naturvårdens intressen m. m. Jakttidsberedningen bör vidare enligt motionen administreras av naturvårdsverket eller från något lämpligt departement.

Utskottets överväganden

Vad först beträffar jakttidsberedningens sammansättning m. m. får utskottet erinra om att frågan senast behandlades i utskottets betänkande JoU 1985/86:3. I betänkandet, som godkändes av riksdagen, påpekades bl. a. att beredningen inte har offentligrättslig karaktär och att statsmakterna inte tar del i utnämmandet av dess ledamöter. Beredningen har emellertid en mångsidig sammansättning; där finns företrädare för olika myndigheter och organisationer med sakkunskap på bl. a. det jaktliga, ekologiska och allmänt naturvetenskapliga området. Jakt- och viltvårdsberedningen konstaterar i sitt huvudbetänkande (s. 332) att det nuvarande systemet anses fungera

smidigt och ger möjligheter att på ett tidigt stadium beakta och sammanjämka olika synpunkter. Någon ändring av beredningens sammansättning och arbetsuppgifter har ej aktualiserats i propositionen. Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion Jo832.

Utskottet delar regeringens bedömning att det inte finns skäl till någon mera genomgripande förändring av den nuvarande administrationen på jakt- och viltvårdsområdet. Vad i propositionen anförts om arbetsfördelningen mellan myndigheterna och frivilligorganisationerna m. m. föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet avstyrker således motion Jo784 i motsvarande del.

Vad beträffar medel från jaktvårdsfonden m. m. vill utskottet erinra om att fonden enligt gällande bestämmelser används efter regeringens bestämmande för vissa ändamål inom viltvården m. m. Motsvarande bestämmelser återfinns i 41 § förslaget till jaktlag. Enligt vad utskottet erfarit grundas medelstildelningen till Jägareförbundet bl. a. på förbundets ansvar för jakten och den praktiska viltvården, något som närmare anges på s. 63 f. i propositionen. Det bör även i fortsättningen ankomma på regeringen att besluta i hithörande frågor. Utskottet avstyrker således motion Jo792. Utskottet avstyrker vidare yrkandet i motion Jo785 om en översyn av bidragsgivningen samt motion Jo784 i den del som gäller fördelningen av bidrag mellan jägarorganisationerna.

Viltforskningen

Under rubriken Viltforskningen lämnas i propositionen en redovisning av den viltforskning m. m. som bedrivs vid vissa myndigheter, universiteten, naturhistoriska riksmuseet och jägarorganisationerna (s. 107 f.).

När det gäller viltforskningens allmänna inriktning delar föredraganden i allt väsentligt beredningens uppfattning. Särskilt understryks vad beredningen anför om vikten av forskning rörande miljöförändringarnas inverkan på viltet. Även andra forskningsområden som gränsar till eller ingår i vad som betecknas som miljövårdsforskning kan ha stor betydelse för kunskapen om viltet och vilttillgången. Anslag ur jaktvårdsfonden och viltskaderegleringsfonden bör även i fortsättningen i första hand lämnas till forskning som har en mera direkt anknytning till vilda däggdjur och vilda fåglar och gälla projekt med stort allmänintresse.

Vad beträffar frågan om hur viltforskningen bör samordnas och anslagstilldelningen organiseras innebär förslaget bl. a. att naturvårdsverkets forskningsnämnd i fortsättningen ombesörjer all anslagstilldelning till den forskning som bekostas med medel ur jaktvårdsfonden och viltskaderegleringsfonden. För Jägareförbundets del innebär detta att förbundet i fortsättningen får ansöka om anslag till den forskningsverksamhet som förbundet vill bedriva. Medel till basresurser skall däremot liksom hittills anvisas genom beslut av regeringen.

Enligt föredraganden bör naturvårdsverkets forskningsnämnd verka för att de tillgängliga basresurserna utnyttjas på bästa sätt. Förutsättningarna härför bör öka genom att forskningsverksamheten samordnas. Även om de olika institutionerna och anläggningarna har skilda huvudmän bör det vara

möjligt att uppnå de samordningsvinster naturvårdsverket efterlyser i sitt remissvar.

JoU 1986/87:15

I motion Jo778 (m) anförs att den övervägande delen av viltforskningsprojekten i dag finansieras med medel från jaktvårdsfonden och viltskaderegleringsfonden. Dessa fonder byggs upp av medel som jägarna ensamma betalar. En betydande del av forskningen har utförts vid forskningsavdelningen inom Svenska jägareförbundet. Med de förändringar som föreslås i propositionen kommer jägarkårens inflytande över medlen från jaktkortsavgiften och fällavgifterna att begränsas. Motionen utmynnar i yrkanden att jägareförbundet även i fortsättningen tilldelas medel för tillämpad viltforskning och att naturvårdsverket i första hand svarar för den forskning som gäller viltarternas grundläggande ekologi.

Utskottet anser att regeringens förslag är ägnat att främja en samordning och effektivisering av viltforskningen. Av propositionen framgår att Jägareförbundet även i fortsättningen avses erhålla medel för viltforskning, med den ändringen i förhållande till nu gällande system att ansökan om anslag till forskningsverksamheten skall inges till och prövas av naturvårdsverkets forskningsnämnd. Forskningsnämnden bör verka för att de tillgängliga basresurserna utnyttjas på bästa sätt. Utskottet utgår från att motionens syfte kan tillgodoses inom ramen för forskningsnämndens verksamhet och föreslår att motion Jo778 lämnas utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Vissa finansieringsfrågor m. m.

Huvuddelen av den praktiska viltvården bekostas direkt av jägare, markägare och organisationer. Till den del det allmänna svarar för finansieringen sker detta på flera sätt. Vid sidan av medel över statsbudgeten används medel ur jaktvårdsfonden, viltskadefonderna och viltskaderegleringsfonden.

Jaktvårdsfonden, som förvaltas av kammarkollegiet, tillförs de jaktvårdsavgifter som jägarna är skyldiga att betala samt vissa bötesmedel. Fonden tillförs för närvarande årligen omkring 30 milj. kr. Enligt det nya jaktlagsförslaget avses inte bötesmedel tillföras fonden.

För varje län finns en viltskadefond som länsstyrelsen förvaltar. Fonden bildas av de avgifter som skall betalas av jägarna när de faller älg, kronhjort eller dovhjort. Avgifternas storlek fastställs årligen av naturvårdsverket inom en av regeringen bestämd ram. Årligen tillförs länens viltskadefonder sammanlagt omkring 25 milj. kr. Ur viltskadefonderna lämnas ersättning för skador som älg, kronhjort och dovhjort orsakar på gröda eller på trädgårdsodling. Fondmedlen används också till bidrag för att förebygga viltskador, till viltvård samt till information och utbildning i jaktliga frågor.

För länen finns också en gemensam regleringsfond vars syfte är att balansera eventuella underskott i länens viltskadefonder. Regleringsfonden tillförs medel från viltskadefonderna. Överföringen beslutas av regeringen och uppgår för närvarande till ca 8 milj. kr. per år.

Endast i ett hänseende innebär förslaget till jaktlag helt nya administrativa arbetsuppgifter. Det gäller arrendenämndernas befattning med tvister som rör jakträttsupplåtelse. Enligt propositionen torde dessa arbetsuppgifter klaras av inom ramen för tillgängliga resurser.

Förslagen i propositionen rörande administrationen av jakten och viltvården innebär att länsstyrelsen liksom hittills skall ha ansvaret för att bl. a. älgstammen anpassas till lokala och regionala förhållanden. Länsstyrelsen bör i fortsättningen dessutom självständigt ansvara för finansieringen av ersättningarna för skada av älg, kronhjort och dovhjort på gröda eller trädgårdsodling.

Skogsägare bör kunna påräkna bidrag när skogsplanteringar utsatts för så svåra skador av älg att en omplantering är nödvändig enligt skogsvårdslagstiftningens föreskrifter om skyldighet att anlägga ny skog. En förutsättning för sådant bidrag bör vara att skogsägaren så långt möjligt försökt skydda planteringen från skador genom avskjutning av älg. Som huvudregel bör gälla att bidrag skall komma i fråga först när skogsägaren skjutit sin tilldelning under den vanliga jakten och dessutom uttömt möjligheterna att genom särskilda tillstånd till skydds jakt förhindra att planteringen förstörs. Bidraget bör lämnas för skador som inträffar efter den 30 juni 1987. Det ankommer på regeringen att meddela föreskrifter om bidraget.

Finansieringen av ersättningarna och bidragen föreslås ske med medel från fällavgifter som betalas för de tre nämnda djurslagen. Länsstyrelsen bör få avgöra hur stora avgifter som skall tas ut i det egna länet. Länsstyrelsens beslut i fråga om avgifternas storlek bör självfallet grundas på en bedömning av hur stort medelsbehovet är för att täcka ersättningarna och bidragen för viltskadorna inom länet. Detta innebär att avgiftens storlek kan komma att variera över tiden som en följd av förändringar i viltstammen och skadornas omfattning. En viss del av fällavgifterna bör betalas in till regleringsfonden för att bestrida kostnader av gemensam karaktär för viltvården i landet. Dessa medel bör kunna disponeras för att täcka ersättningskostnader m. m. i sådana län där fällavgifterna inte räcker till på grund av särskilda förhållanden. Under de närmaste åren kan behövas tillskott bl. a. till länsstyrelserna i Skånelänen där skadorna på gröda alltså är så stora att intäkterna av fällavgifterna i länen inte förslår till att täcka ersättningsbehoven. Det understryks dock att målsättningen i ett längre perspektiv måste vara att man inom varje län har en sådan avskjutning att skadorna kan täckas med medel ur den egna viltskadefonden.

Föredraganden avser att senare föreslå regeringen att länsstyrelserna skall få disponera medel ur viltskadefonderna även till sina kostnader för administrationen av älgjakten inkl. kostnaderna för länsviltnämnderna. För närvarande belastar administrationen av älgjakten viltskaderegleringsfonden med totalt omkring 2,5 milj. kr. per år.

Beredningen har anfört att en viss förstärkning är önskvärd i fråga om Jägareförbundets fältpersonal. I den mån finansieringen av en sådan förstärkning inte kan ske genom omprioriteringar skulle den leda till ökad belastning på jaktvårdsfonden. Enligt föredraganden bör förbundet i fråga om ökade resurser för verksamheten underkasta sig samma restriktiva prövning som för närvarande tillämpas i fråga om myndigheternas verksamhet. Han är därför inte beredd att nu förorda att ytterligare medel ur jaktvårdsfonden anvisas för en förstärkning av förbundets fältpersonal.

Utskottet har ingen erinran mot vad i propositionen anförts om vissa finansieringsfrågor m. m. När det gäller förutsättningarna för erhållande av bidrag till omplantering av skog har denna fråga behandlats i det föregående under rubriken Ersättning för viltskador m. m.

Utskottet vill i detta sammanhang också hänvisa till sina överväganden i det föregående under rubriken Vården av älgstammen. Älgjakten. I samband därmed har utskottet väckt frågan om avgiftsfinansiering av kostnaderna för älgjaktens administration samt föreslagit ett bemyndigande för regeringen att besluta i hithörande frågor.

I motion Jo754 (m) påpekas att det i propositionen läggs förslag om användning av jaktvårdsfonds- och viltskadefondsmedel för delvis utökade eller nya ändamål. Vidare åläggs främst Svenska jägareförbundet ökade arbetsuppgifter, dock utan motsvarande förstärkning av resurserna. Samtidigt förlorar enligt förslaget jaktvårdsfonden en väsentlig intäkt genom att böter för brott mot jaktlagstiftningen inte längre skall fördelas lika mellan staten och jaktvårdsfonden utan i sin helhet tillföras statskassan. Det vore enligt motionen rimligt att även bidrag av allmänna medel tillfördes viltvårdsverksamheten, t. ex. för myndigheternas administrativa uppgifter och forskning av stort allmänintresse. Motionärerna hemställer att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om kostnadstäckning för verksamheten i fråga sedan vissa erfarenheter vunnits av det föreslagna finansieringssystemet.

Utskottet instämmer med synpunkterna i motionen så till vida att propositionens förslag bl. a. kan väntas leda till en ökad belastning på de medel som härrör från jaktvårdsfonden och viltskadefonderna. Genom att utskottet nu föreslår en möjlighet till avgiftsfinansiering av vissa administrationskostnader ändras delvis förutsättningarna för motionen. Utskottet utgår från att regeringen och berörda myndigheter följer kostnadsutvecklingen med uppmärksamhet och vidtar de åtgärder som visar sig erforderliga. I avbidan på att ytterligare erfarenheter vunnits av finansieringssystemet är utskottet för närvarande inte berett att föreslå någon särskild åtgärd med anledning av motion Jo754.

Övriga frågor

I propositionen framlagda lagförslag i övrigt redovisas huvudsakligen i specialmotiveringen (s. 95 f.). Förslagen innebär bl. a. sakliga och redaktionella ändringar i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar.

I den nuvarande jaktlagen finns bestämmelser om rätt för jakträttshavare att ta hand om hund som löper lös. Föredraganden har anslutit sig till beredningens uppfattning att dessa bestämmelser har en starkare anknytning till tillsynslagens regelsystem än till jaktlagens. Vidare bör enligt propositionen bestämmelser som sammanhänger med tillsynen över katter brytas ut ur jaktlagstiftningen och lämpligen sammanföras med motsvarande regler om tillsynen över hundar. Som en följd härav har lagens rubrik ändrats.

Utskottet tillstyrker förslaget om ändring i lagen om tillsyn över hundar.

Förslaget innebär bl. a. att den nuvarande bestämmelsen i 23 § jaktlagen om rätt för jakträttsinnehavare m. fl. att saklöst döda katt som anträffas utanför gård eller trädgård där den hör hemma avskaffas. Enligt den föreslagna 7 § lagen om tillsyn över hundar skall i stället omständigheterna vara sådana att det finns fog för antagandet att katten är övergiven eller förvildad (prop. s. 97).

I motion Jo514 (c) anförs att katter som vistas ute löper stor risk att dödas eller skadas i trafiken. Starka djurskyddsintressen talar för att katthållningen regleras, t. ex. genom komplettering av allmänna ordningsstadgan. Lantbruksstyrelsen bör ges i uppdrag att utfärda detaljföreskrifter i ämnet.

Utskottet konstaterar att motionen är tillgodosedd så till vida att lagen om tillsyn över hundar föreslås innefatta även bestämmelser om katthållningen, varjämte skyddet för katter förstärks på sätt som framgår av 7 § lagförslaget. I regeringkansliet pågår för närvarande arbete på en ny djurskyddslag som kommer att redovisas för riksdagen senare under år 1987. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Jo514.

Utskottet tillstyrker övriga i regeringens hemställan (s. 98) angivna lagförslag i den mån dessa ej behandlats av utskottet i det föregående.

Övergångsbestämmelser. Ikraftträdande

Utskottets överväganden i det föregående rörande älgjakten innebär att andra meningarna i punkt 5 i övergångsbestämmelserna kan utgå.

För att underlätta övergången till det nya systemet för älgjakt och ge ytterligare rådrum för information m. m. om den nya jaktlagen har utskottet övervägt att flytta fram tidpunkten för ikraftträdande. Härvid har utskottet bl. a. tagit hänsyn till de synpunkter som anförts i motionerna Jo122 (fp) och Jo123 (s, c, m) om de särskilda övergångsproblem som föreligger i län som tillämpar reglerad älgjakt. Utskottet förordar således att den nya jaktlagen träder i kraft den 1 januari 1988, dvs. en senareläggning med sex månader jämfört med regeringsförslaget.

Ändringen av tidpunkten för ikraftträdande bör enligt utskottets mening innebära att punkt 5 i övergångsbestämmelserna om älgjaksområde med generell tilldelning anknyts till innevarande års jaktsäsong. De förhållanden som gäller eller kommer att gälla för 1987 års jakt bör således bilda utgångspunkt för den generella jakt som får bedrivas under en övergångsperiod. Det bör i sammanhanget påpekas att ansökan om registrering av älgjaksområde skall ges in till länsstyrelsen före utgången av januari månad, om ej länsstyrelsen föreskriver annat (13 § 1 mom. tredje stycket jaktstadgan). För den händelse ansökningar om nyregistrering av s. k. generella områden görs utan annat syfte än att skapa ett bättre utgångsläge inför övergångsperioden kan länsstyrelsen således anse ansökningarna som fört sent inkomna för att kunna handläggas enligt nu gällande bestämmelser.

Vad beträffar övergångsperiodens omfattning anser utskottet – bl. a. med beaktande av att äldre bestämmelser för älgjakten kommer att gälla även för innevarande års jaktsäsong – att regeringens förslag bör följas; dvs. bestämmelserna om fortsatt generell jakt bör gälla längst till utgången av år 1990.

I motion Jo120 (vpk) yrkande 5 yrkas att punkt 4 i övergångsbestämmelserna ändras så att vissa äldre jaktsevitut inte skall kunna upphävas med mindre båda parter är överens härom. Yrkandet motiveras med att jakträtten ofta utgjorde en del av den ersättning som utgick i samband med försäljning av skogsfastigheter.

Den i motionen åsyftade bestämmelsen innebär att jaktsevitut som upplåtits före den nya lagens ikraftträdande omfattas av bestämmelserna i 8 § andra stycket nu gällande jaktlag. Det innebär att sevitutet, på yrkande av ägaren till den fastighet som besväras av sevitutet, kan förklaras förfallet av domstol. Om ägaren till den fastighet som har fördel av sevitutet bestrider yrkandet och sevitutet "finnes i jaktvårdens intresse böra bestå" skall dock sevitutet ej förklaras förfallet. Förnyad prövning kan påkallas efter en tioårsperiod och därefter efter utgången av varje ny tioårsperiod.

Möjligheten till omprövning av ifrågavarande sevitut motiverades i lagens förarbeten bl. a. med att det inte ansågs lämpligt att för all framtid skilja jakträtten från äganderätten till en viss fastighet.

Utskottet, som erinrar om att sevitutshavaren enligt vad som nyss redovisats alltid kan få sin jakt rätt prövad i domstol, är inte berett att frångå regeringsförslaget i den nu aktuella delen. Motion Jo120 yrkande 5 avstyrks således.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att 10–13 §§ lagen (1938:274) om rätt till jakt upphävdes i samband med den nya lagstiftningen om jaktvårdsområden (lag 1980:895). De övergångsbestämmelser om äldre jaktvårdsområden som beslutades i detta sammanhang får anses ha fortsatt giltighet även om detta inte särskilt anges i övergångsbestämmelserna till nya jaktlagen (jfr NJA 1986 s. 565).

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *viltstammarnas storlek*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1986/87:Jo126 yrkande 1.

2. beträffande *skydds jakt*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:Jo120 yrkande 1 antar 7 § förslaget till jaktlag.

3. beträffande *rovdjursskador m. m.*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo117,

4. att riksdagen godkänner de i regeringsprotokollet den 25 september 1986 förordade riktlinjerna för jakt- och viltvårdspolitiken i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan ovan.

5. beträffande *frilevande vildsvin*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:Jo127 yrkande 1 godkänner vad i propositionen förordats om vildsvinsbestånden,

6. beträffande *ersättning för viltskador m. m.*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo127 yrkande 2, 1986/87:Jo716, 1986/87:Jo747, 1986/87:Jo752 och 1986/87:Jo830,

7. beträffande *vårjakt på sjöfågel*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo770,

8. beträffande *kontrollen av konservatorsverksamheten m. m.*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motionerna 1986/87:Jo121 yrkande 2, 1986/87:Jo126 yrkandena 2 delvis och 5 samt 1986/87:Jo734 antar 37, 38 och 45 §§ förslaget till jaktlag med den ändringen att 38 § och 45 § 4 erhåller följande som *utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

38 §

Regeringen får meddela föreskrifter som innebär att yrkesmässigt bedriven montering eller annan preparering av vilt inte får ske utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

För tillsyn över efterlevnaden av sådana föreskrifter och villkor har den myndighet som regeringen bestämmer rätt till tillträde till de lokaler där montering eller annan preparering av vilt bedrivs och de lagerutrymmen som används i verksamheten. Myndigheten har också rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

45 §

4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 § eller vad som åligger honom enligt 38 § andra stycket *andra meningen*,

Utskottets förslag

Regeringen får — — — (föreslagen lydelse) — — — sådan verksamhet.

För tillsyn över efterlevnaden av sådana föreskrifter och villkor har den myndighet som regeringen bestämmer rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 § eller vad som åligger honom enligt 38 § andra stycket,

9. beträffande *koppeltvång för hundar*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motionerna 1986/87:Jo735, 1986/87:Jo829 och 1986/87:Jo831 antar förslaget till jaktlag i motsvarande del med den ändringen att 6 § och 45 § 5 erhåller följande som *utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

6 §

Under tiden den 1 mars—den 20 augusti skall hundar hållas *kopplade* i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Utskottets förslag

Under tiden den 1 mars — den 20 augusti skall hundar hållas *under sådan tillsyn att de hindras från att löpa lösa* i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Regeringen får meddela föreskrifter som avviker från första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter som avviker från första stycket. *Om det behövs till skydd för viltet får sådana föreskrifter innebära att hund skall hållas kopplad.*

45 §

5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller

5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 6 § *andra stycket*, 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller

10. beträffande *älgjakten m. m.*

dels att riksdagen godkänner vad utskottet anfört om riktlinjer för älgjakten,

dels att riksdagen antar förslaget till jaktlag i motsvarande delar med den ändringen att 33 § erhåller följande som *utskottets förslag* betecknade lydelse:

33 §

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Jakt efter älg får ske endast efter licens av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (licensområde). Detta gäller inte, om jakten endast avser älgkalv.

Ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering, om området inte medger en avskjutning av minst ett vuxet djur om året.

Jakt efter — — — (föreslagen lydelse) — — — om året.

Utan hinder av bestämmelserna i andra stycket får ett område registreras som licensområde med tilldelning av ett valfritt djur om året om det finns särskilda skäl för en sådan registrering.

dels att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo120 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om sammanhängande licensområden,

dels att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1986/87:Jo115, 1986/87:Jo116, 1986/87:Jo119, 1986/87:Jo120, yrkande 2, 1986/87:Jo121 yrkande 1, 1986/87:Jo124, 1986/87:Jo125, 1986/87:Jo126 yrkandena 2 (delvis) och 4, 1986/87:Jo128, 1986/87:Jo702 och 1986/87:Jo767,

11. beträffande *jakten på kronhjort*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo793,
12. beträffande *skyddsjakten på säl*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo711,
13. beträffande *spårande av skadat vilt över riksgränsen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo720,
14. beträffande *marknadsföring av vissa fångstredskap*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo748,
15. beträffande *lagen om jaktvårdsområden*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo753, 1986/87:Jo774 och 1986/87:Jo779,
16. beträffande *prisutvecklingen på jakträttsupplåtelser*
att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo732 yrkande 1 och 1986/87:Jo787 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en priskontroll,
17. beträffande *förbud mot anbudsförfarande m. m. vid jakträttsupplåtelse*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Jo732 yrkande 2 och 1986/87:Jo120 yrkande 4,
18. beträffande *besittningsskydd m. m. för nyttjanderätthavare*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1986/87:Jo126 yrkandena 2 (delvis) och 3 och 1986/87:Jo746 antar förslaget till jaktlag i motsvarande del samt förslaget till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdande bestäms till den 1 januari 1988,
19. beträffande *samernas jakträtt m. m.*
dels att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:Jo118 yrkande 1 antar 10 § förslaget till jaktlag,
dels att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1986/87:Jo118 yrkande 2, 1986/87:Jo121 yrkande 3 och 1986/87:Jo129,
20. beträffande *förslaget till jaktlag i övrigt*
att riksdagen antar förslaget till jaktlag i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan under 2, 8, 9, 10, 18 och 19 ovan, med den ändringen beträffande övergångsbestämmelserna att punkterna 1, 4 och 5 erhåller följande som *utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987, då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.

4. Den nya lagen inskränker inte de rättigheter som avses i 8 § första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Bestämmelserna i 8 § andra stycket samma lag skall tillämpas i fråga om servitut som innefattar jakträtten på viss fastighet och som upplåtits senast den 30 juni 1987.

Utskottets förslag

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988, då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.

4. Den nya lagen inskränker inte de rättigheter som avses i 8 § första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Bestämmelserna i 8 § andra stycket samma lag skall tillämpas i fråga om servitut som innefattar jakträtten på viss fastighet och som upplåtits senast den 31 december 1987.

5. Inom område, som för 1986 års jakt har registrerats med stöd av 13 § jaktstadgan (1938:279) som älgjaktionsområde utan att vara licensområde, får älgjakt ske enligt äldre bestämmelser tills vidare, dock längst till utgången av år 1990. *Jakträttshavare, som är född år 1931 eller tidigare och som under försökstiden för samordnad älgjakt har jagat älg huvudsakligen inom ett sådant område som avses i föregående mening, kan få området registrerat som licensområde för tiden efter år 1990 och ges licens för ett vuxet djur att skjutas under en period av två eller flera år.*

5. Inom område, som för 1987 års jakt har registrerats med stöd av 13 § jaktstadgan (1938:279) som älgjaktionsområde utan att vara licensområde, får älgjakt ske enligt äldre bestämmelser tills vidare, dock längst till utgången av år 1990.

21. beträffande *administrationen av jakten och viltvården*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo784 i motsvarande del,

22. beträffande *jaktidsberedningen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo832,

23. beträffande *viltforskningen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo778,

24. beträffande *bidrag till jägarorganisationerna*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Jo784 i återstående del, 1986/87:Jo785 och 1986/87:Jo792,

25. beträffande *vissa finansieringsfrågor*
dels att riksdagen godkänner vad i propositionen förordats om länsstyrelsernas uttag och användning av fällavgifter,
dels att riksdagen bemyndigar regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifter för älgjaktens administration i enlighet med vad utskottet förordat,
dels att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo754,

26. beträffande *vissa äldre jaktsevitut*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo120 yrkande 5,

27. beträffande *djurskydd för katter*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Jo514,

28. beträffande *älgjakten i län med reglerad älgjakt*
att riksdagen lämnar motionerna 1986/87:Jo122 och 1986/87:Jo123 utan vidare åtgärd,

29. att riksdagen antar förslagen till
a) lag om ändring i lagen (1943:459) om tillsyn över hundar,
b) lag om ändring i naturvårdslagen (1964:822),
c) lag om ändring i lagen (1980:894) om jaktvårdsområden,
d) lag om ändring i lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförelse av varor,

Stockholm den 26 mars 1987

På jordbruksutskottets vägnar

Håkan Strömberg

Närvarande: Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Arne Andersson i Ljung (m), Ove Karlsson (s), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Jan Fransson (s), Jens Eriksson (m), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), Jan Jennehag (vpk), Kaj Larsson (s), Björn Ericson (s), Bengt Rosén (fp) och Karl-Anders Petersson (c).

Reservationer

1. Frilevande vildsvin (mom. 5)

Lennart Brunander och Karl-Anders Petersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar synpunkterna i motion Jo127 att det här ej är fråga om bevarande av en för Sverige naturlig och ursprunglig djurart. Det svenska landskapet har genomgått stora förändringar sedan vildsvinen försvann ur vår fauna. Utrymmet för en frilevande vildsvinsstam är härigenom mera begränsat än tidigare. Från ekologisk synpunkt kan en allmän etablering av vildsvin medföra betydande negativa effekter. Härtill kommer risken för omfattande skador på grödor och odlingar, ett problem som varit mycket påtagligt även med den relativt begränsade försöksverksamhet som hittills ägt rum. Mot anförda bakgrund tillstyrker utskottet motion Jo127 yrkande 1 och föreslår att riksdagen uttalar sig mot en frilevande vildsvinsstam i landet. Vildsvinsstammen bör snarast möjligt utrotas i hela landet.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *frilevande vildsvin*

att riksdagen med avslag på regeringens förslag och med bifall till motion 1986/87:Jo127 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört om utrotning av vildsvinsbestånden,

2. Ersättning för viltskador m. m. (mom. 6)

Arne Andersson (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Bengt Rosén (fp) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Som framgår" och slutar med "särskild åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet ser, liksom motionärerna, med oro på utvecklingen av viltskadorna. Särskilt klövviltskadorna på skog har lett till omfattande kostnader för återplantering och allvarliga tillväxt- och kvalitetsförluster. De nuvarande reglerna om självriskberäkningen vid viltskada har visat sig ge ofördelaktiga resultat särskilt för familjelantbruket. Vad beträffar vildsvinsskadorna bör särskilt framhållas att de i många fall drabbat arrendatorer som inte haft möjlighet att förebygga skadorna genom t.ex. ett ökat jakttryck på vildsvinsbestånden eller på annat sätt påverka jakten. De överväganden som görs i propositionen innebär visserligen en marginell förbättring i fråga om framtida skogsskador men leder i övrigt inte till några nämnvärda förändringar i ersättningssystemet. Utskottet delar motionärernas mening att tiden är mogen för ett mera samlat grepp över viltskadeproblematiken och föreslår att regeringen snarast låter göra en översyn av viltskadeförordningen och återkommer till riksdagen med förslag i ämnet. Vid översynen bör bl. a. beaktas vad som anförts i motionerna Jo127 yrkande 2, Jo716, Jo747, Jo752 och Jo830 om självriskberäkning, ersättning för ackumulerade skogsskador och vildsvinsskadorna.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "Vad utskottet" och slutar med "riksdagens sida" bör ersättas med en hänvisning till vad utskottet ovan anført om en översyn av ersättningssystemet.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *ersättning för viltskador m. m.*,
att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Jo127 yrkande 2, 1986/87:Jo716, 1986/87:Jo747, 1986/87:Jo752 och 1986/87:Jo830 hos regeringen anhåller om utredning och förslag rörande ersättningssystemet.

3. Älgjakten (mom. 10, motiveringen)

Lennart Brunander och Karl-Anders Petersson (båda c) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Utskottet förordar" och på s. 42 slutar med "denna samverkan" bort ha följande lydelse:

Utskottet förordar --- (lika med utskottet) --- mark ansluten till angränsande licensområde.

Det är enligt utskottets mening angeläget att länsstyrelsen har en generös tillämpning av möjligheterna till särskild registrering enligt det nyss anförda. En sådan tillämpning bör, bl. a. med hänsyn till att det blir fråga om en relativt kort jakttid, inte stå i motsatsförhållande till kraven på en lämplig avskjutning.

4. Älgjakten (mom. 10 och 20)

Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m) och Bengt Rosén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar med "Utskottet förordar" och på s. 43 slutar med "utskottet förordat" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det angeläget att åstadkomma ett system för älgjakten som innebär att innehavare av mindre jaktmarker i allt väsentligt behandlas enligt samma principer som större markägare. Vidare bör systemet vara så konstruerat att det för jakträttshavaren blir förutsebart om en vuxen älg kan tilldelas under en period av två eller flera år. Jakträtten får härigenom ett större värde.

Mot denna bakgrund ansluter sig utskottet till de synpunkter och förslag som framförts i motionerna Jo121 (fp) och Jo126 (m). En av grundtankarna i motionerna och utskottets förslag, som redovisas nedan, är att avskjutningen på små marker bör stå i relation till markens areella omfattning. Ett sådant system tillgodoser i högre grad än regeringsförslaget kraven på en produktionsanpassad avskjutning.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att det i stället för fri kalvjakt införs ett system som medger tilldelning av ett vuxet djur under en period av två eller flera år, med en minimitilldelning av en kalv årligen (flerårslicens). Härigenom får en större del av de berörda jägargrupperna möjlighet att jaga vuxet djur. Licensperioden kan förslagsvis omfatta högst tre år och tilldelningen bestämmas i en fallande skala där den nedre arealgränsen för tilldelning av ett vuxet djur på två år sätts vid 100 ha om lägsta arealgränsen för licens enligt huvudregeln är t. ex. 200 ha. Jaktmarker i storleksordningen 50–99 ha skulle i ett sådant system tilldelas ett vuxet djur på en treårsperiod. De minsta områdena bör ges en minimitilldelning av en kalv om året. Liksom hittills bör dock gälla en nedre arealgräns under vilken registrering ej bör komma i fråga. Innehavare av större områden bör kunna välja fritt mellan ett vuxet djur på flerårslicens och en kalv årligen. Jakttiden bör i princip vara enhetlig för all licensjakt. Tiden bör givetvis kunna begränsas om resultatet blir ett alltför hårt jakttryck på älgstammen. För att motverka en ökad arbetsbelastning vid länsstyrelserna och för att hålla administrationskostnaderna på en rimlig nivå torde det bli nödvändigt att föreskriva att områdena med flerårslicenser skall i fråga om tilldelning och geografisk omfattning m. m. vara oförändrade under den period som licensen avser. Det bör ankomma på regeringen eller berörda förvaltningsmyndigheter att meddela detaljföreskrifter för ett system med flerårslicenser i enlighet med vad utskottet förordat ovan.

Utskottets ställningstagande tillgodoser i första hand motionerna Jo126 (m) yrkandena 2 (delvis) och 4 samt Jo121 (fp) yrkande 1.

Även motionerna Jo116, Jo119, Jo120, Jo125, Jo702 och Jo767 innehåller synpunkter rörande jaktmöjligheterna på småmarker vilka i viss mån får anses tillgodosedda genom utskottets förslag.

De särskilda övergångsbestämmelser som föreslås beträffande den generella älgjakten och till förmån för vissa jakträttshavare kan enligt utskottets mening avvaras i det av utskottet förordade systemet med flerårslicenser.

Utskottet utgår från att effekterna av det nya systemet kommer att följas med uppmärksamhet. Någon form av utvärdering kan behöva göras sedan en tids erfarenheter vunnits.

dels att utskottets hemställan under 10 och 20-bort ha följande lydelse:

JoU 1986/87:15

10. beträffande *älgjakten m. m.*

dels att riksdagen godkänner vad utskottet anfört om riktlinjer för älgjakten och om flerårslicenser m. m.,

dels att riksdagen antar förslaget till jaktlag i motsvarande delar med den ändringen att 33 § erhåller följande som *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Jakt efter älg får ske endast efter licens av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (licensområde). *Detta gäller inte, om jakten endast avser älgkalv.*

Ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering, om området inte medger en avskjutning av minst ett vuxet djur om året.

Reservanternas förslag

Jakt efter älg får ske endast efter licens av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (licensområde).

Ett licensområde skall vara av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering, om området inte medger en avskjutning av minst ett vuxet djur om året.

Utan hinder av bestämmelserna i andra stycket får ett område registreras som licensområde med tilldelning av ett vuxet djur under en period av två eller flera år eller en kalv om året.

dels att riksdagen --- (= utskottet) --- 1986/87:Jo767,

20. beträffande *förslaget till jaktlag i övrigt*

att riksdagen antar förslaget till jaktlag i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan under 2, 8, 9, 10, 18 och 19 ovan, med den ändringen beträffande övergångsbestämmelserna att punkt 5 utgår samt punkterna 1 och 4 erhåller följande som *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987, då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.

4. Den nya lagen inskränker inte de rättigheter som avses i 8 § första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Bestämmelserna i 8 § andra stycket samma lag skall tillämpas i fråga om servitut som innefattar jakträtten på viss fastighet och som upplåtits senast den 30 juni 1987.

Reservanternas förslag

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988, då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.

4. Den nya lagen inskränker inte de rättigheter som avses i 8 § första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Bestämmelserna i 8 § andra stycket samma lag skall tillämpas i fråga om servitut som innefattar jakträtten på viss fastighet och som upplåtits senast den 31 december 1987.

5. Skyddsjakten på säl (mom. 12)

JoU 1986/87:15

Jens Eriksson (m), Lennart Brunander (c) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 45 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "skall bibehållas" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte acceptera föredragandens bedömning och slutsatser i fråga om skyddsjakten på säl. Vad beträffar sälarna i Östersjön vill utskottet framhålla att det är miljögifterna och inte vare sig bristen på föda eller beskattningen som reducerat sälbestånden. De sälare som dödas vid jakt är som regel påverkade av miljögifter och i så dåligt skick att de ändå skulle ha haft begränsade möjligheter att överleva. När det gäller möjligheten till ersättning för sälskador bör understrykas att fiskarna i praktiken har stora svårigheter att påvisa skador orsakade av säl, vilket ofta gör ersättningsrätten illusorisk.

På västkusten är förhållandena delvis annorlunda; en livskraftig och växande sälstam inskränker här möjligheterna att bedriva ett lönsamt kust- och skärgårdsfiske, i vart fall när det gäller de traditionella arterna, såsom torsk och rödspätta. Stammarna rymmer inte inom de sälskyddsområden som avsatts. Det finns tecken som tyder på att även Grönlandssälarna kommer att etablera sig på västkusten.

Av det anförda framgår att den generella skyddsjakten bör behållas av hänsyn främst till västkustfisket. På ostkusten bör skyddsjakten kunna återinföras när giftutsläppen reducerats så att sälstammen kan fortleva och föröka sig. De nödvändiga föreskrifterna bör kunna meddelas i administrativ ordning genom regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Vad utskottet anför med anledning av motion Jo711 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *skyddsjakten på säl*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo711 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

6. Prisutvecklingen på jakträttsupplåtelse (mom. 16)

Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Bengt Rosén (fp) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "1986/87:Jo732" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ingen erinran mot propositionens uttalanden om ett ökat utbud av jakttillfällen m. m. Vad beträffar förekomsten av höga upplåtelseavgifter bör framhållas att dessa enligt beredningens undersökningar främst gäller jaktmarker i närheten av de större tätorterna. En priskontroll av det slag som antyds i bl. a. motionerna Jo120 och Jo787 bör enligt utskottets mening avvisas av både praktiska och principiella skäl. Beredningen har härvidlag (s. 298 f.) utförligt redovisat de avsevärda hinder som möter, t. ex.

när det gäller att finna allmängiltiga och objektivt rättvisande värderingsnormer och att effektivt kunna övervaka en allmän priskontroll. Utskottet ansluter sig till dessa överväganden och avstyrker de aktuella motionsyrkandena.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *prisutvecklingen på jakträttsupplåtelser*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Jo732 yrkande 1 och 1986/87:Jo787.

7. Förbud mot anbudsförfarande m. m. vid jakträttsupplåtelse (mom. 17)

Jan Jennehag (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med "Förslaget i" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Som anförts i motion Jo120 kan de värsta avarterna i fråga om höga upplåtelseavgifter m. m. hänföras till systemet med anbudsförfarande och uttagande av förskottsavgifter för ett visst antal djur, oavsett hur många som faktiskt fälls. Även utskottet anser att det krävs lagstiftningsåtgärder för att komma till rätta med dessa problem. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning mot anbudsförfarande och uttag av förskottsavgifter vid upplåtelse av jaktmark.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *förbud mot anbudsförfarande m. m. vid jakträttsupplåtelse*
att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Jo732 yrkande 2 och 1986/87:Jo120 yrkande 4 hos regeringen hemställer om förslag till lagstiftning i enlighet med vad utskottet anført,

8. Besittningsskydd m. m. för nyttjanderättshavare

Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Bengt Rosén (fp) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Genom regeringens" och på s. 52 slutar med "samt Jo746" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas åsikt att jakten främst är en fritidssysselsättning och rekreation. De sociala och ekonomiska skäl som är grunden för besittningsskyddet vid t. ex. jordbruksarrende föreligger ej vid jakträttsupplåtelse. I vad gäller viltvårdens intressen bör påpekas att regeringens förslag kan resultera i ett minskat utbud av långsiktiga jakträttsupplåtelser till förmån för kortvariga upplåtelser eller upplåtelser på obestämd tid. Förslaget kan således få motsatt effekt mot den avsedda. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet lagförslaget i den del som gäller besittningsskydd (15–22 §§ nya jaktlagen) samt ändring i lagen om arrendenämnder och hyresnämnder.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *besittningsskydd m. m. för nyttjanderättshavare* att riksdagen med anledning av motionerna 1986/87:Jo126 yrkandena 2 (delvis) och 3 och 1986/87:Jo746 avslår förslaget till jaktlag såvitt avser 15–22 §§, 53 § och punkt 2 i övergångsbestämmelserna samt förslaget till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder.

9. Viltforskningen (mom. 23)

Arne Andersson i Ljung (m), Lars Ernestam (fp), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Bengt Rosén (fp) och Karl-Anders Petersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 58 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motionärerna i motion Jo778 understryka att den övervägande delen av viltforskningen i dag finansieras med medel som jägarna ensamma svarar för. Det är därför angeläget att jägarkåren får ett inflytande över användningen av dessa medel. Riksdagen bör i ett uttalande understryka att Svenska jägareförbundet även i fortsättningen erhåller medel främst för tillämpad viltforskning. Naturvårdsverket bör i första hand svara för den mera grundläggande forskningen om t. ex. viltarternas ekologi. Utskottet tillstyrker således motion Jo778 i fråga om den framtida fördelningen av forskningsmedel.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *viltforskningen*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo778 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Vissa finansieringsfrågor (mom. 25)

Arne Andersson i Ljung, Sven Eric Lorentzon och Jens Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "Jo754" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer – – – (= utskottet) – – – och viltskadefonderna. Om ambitionsnivån i viltvårdsverksamheten skall hållas på en fortsatt hög nivå måste finansieringsfrågorna ägnas ökad uppmärksamhet. En avgiftsfinansiering av administrationen till viss del kan givetvis förändra kostnads- och intäktsbilden, men det är fortfarande fråga om medel som härrör från jägarna själva. Enligt utskottets mening är det rimligt att även bidra av allmänna medel i övrigt tillförs viltvårdsverksamheten. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om kostnadstäckningen. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo754 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 25 tredje dels-satsen bort ha följande lydelse:

JoU 1986/87:15

25. beträffande *vissa finansieringsfrågor*

---

dels att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo754 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om kostnads-täckning för viltvårdsarbetet m. m.

Särskilda yttranden

1. Vårjakt på sjöfågel (mom. 7)

Arne Andersson i Ljung (m), Lennart Brunander (c) och Karl-Anders Petersson (c) anför:

Sedan mitten av 1950-talet är vårjakten förbjuden i Sverige. På Åland och Finland är vårjakten fortfarande tillåten. Även Danmark uppges ha en form av vår-vinterjakt. Den vårjakt som förekom efter den svenska ostkusten innebar aldrig något hot mot fågelstammarna. Det mesta talar snarare för att kombinationen en försiktig jakt, i förening med vård och tillsyn, snarare var till nytta för fågelbestånden. Ingen känner sin skärgård så väl, med dess speciella förutsättningar och behov, som de skärgårdsbor som fötts, levat och verkat i denna miljö generation efter generation. Att denna ansvarsmedvetna folkgrupp skulle skada sin egen livsmiljö och dess fågelliv får anses som uteslutet.

Med hänsyn till skärgårdsbefolkningens traditionsbundna krav om att återfå rätten till en begränsad vårjakt på hanfågel, främst av ejder, borde en sakkunnig utredning granska nuvarande förutsättningar för en starkt begränsad form av vårjakt. Till ledning för utredningens arbete kan valda delar av 1977 års utredningsmaterial komma till användning.

2. Bidrag till jägarorganisationerna (mom. 24)

Lennart Brunander (c), Jan Jennehag (vpk) och Karl-Anders Petersson (c) anför:

Som jakt- och viltvårdsberedningen framhållit i sitt betänkande Vilt och Jakt utförs huvuddelen av den praktiska viltvården av våra jaktorganisationer, Svenska jägareförbundet och Riksförbundet landsbygdens jägare. För detta arbete erhåller jägarorganisationerna bidrag från samhället.

Fördelningen av bidraget görs av regeringen; för närvarande är fördelningen av detta bidrag ojämn. Även om man räknar bort den ersättning som Svenska jägareförbundet får för den administration man sköter åt samhället, är fördelningen av bidraget inte rättvis. Vi anser att det är angeläget att regeringen när man gör fördelningen tillerkänner Riksförbundet landsbygdens jägare ett högre bidrag än vad som hittills varit fallet.

Sammanfattning	1
Lagförslagen	3
Motioner	19
Utskottet	
Inledning	24
Målen för jakt- och viltvårdspolitiken	25
Viltvården, allmänt	27
Åtgärder mot viltskador m. m.	27
Ersättning för viltskador m. m.	30
Frilevande vildsvin	32
Hotade eller sårbara arter	34
Kontroll av konservatorsverksamheten	35
Koppeltvång för hundar	36
Vårjakt på sjöfågel	38
Vården av älgstammen. Älgjakten	38
Vården av kronhjortstammen	44
Jakten. Jakträtten m. m.	44
Skydds jakt på säl m. m.	45
Eftersökning av skadat vilt	45
Jaktmedel	46
Lagen om jaktvårdsområden	46
Upplåtelse av jakträtt m. m.	47
Prissättning, utbud	47
Besittningsskydd m. m.	51
Jakten inom renskötseområdena	52
Administrationn av jakten och viltvården	54
Viltforskningen	57
Vissa finansieringsfrågor m. m.	58
Lagen om tillsyn över hundar och katter	60
Övergångsbestämmelser. Ikraftträdande	61
Hemställan	62
Reservationer	67
Särskilda yttranden	74

